C'est vrai ! Chacun doit le savoir.

Texte original: Claire-Lise de Benoit

Illustrations: Annie Vallotton

Ma fɔkpà taalaɛ bee kyokɛnawa

Ni laasookɛa? Ni o bɔyãi má ku dũniaua?
Kpelewa dũnia dàalɛi? Bɔyãi wi gai?
Má fɔ̃ Lua dɔ̃a? Ì laaidɔaa?
Kpelewa gbɛ̃nazĩna yã a midɛi?
Demɛ Yesu ũi?

Taalaɛ bee a dɔnlɛ ǹ yã beeɔ dɔ̃.
A Lua Nɛ Yesu yã dau siunɛ.
Yãpi maa dɛńla pii.
Za a daalɛkĩi e a midɛkĩiá sĩanaɛ.
A yã doũ ń yã pɔ ń dɔ̃ɔo.
Àlɛ gbɛ̃́ pɔ ku za yãa yã'o.
Gbɛ̃́pi ku gbã ń ziao e gɔɔpiiɛ.
Ńyɔ̃ yãɔ e kɛ̃a ɔkɔɔ zãnguo .....
Beeá Bibeli yãɛ, Lua yãɛ.
Tó n taalapi kyokɛ̀ ń làa, bɔ gbɛ̃pãleɛ .....

Kpelewa dũnia dàalɛi?

Demɛ ĩatɛ̃ ń mɔvuao ń saanaɔ kɛ̀ aa ku musu luabɛi? Bãɔ ń kpɔɔ ń nɛtɛ̃naɔ ń gbɛ̃nazĩnaɔ dũnia guu pii, demɛ ń kɛ́i? Bɔmɛ ku za káau e Lua àɔ gɛ́ dũnia kɛii?

Gbɛ̃eɔ ì mɛ, pɔe kuo. Sĩana no! Asa pɔe lí bɔ ń azĩao gugiiuo. Gbɛ̃eɔ ì mɛ: Pɔe ku busu kɔ̃̀ɔtɛ̃ ũ, ɔ̃ tɛɛtɛɛ à gɔ̃̀ dũnia pɔ wá kálɛwàɛ bee ũ. Wá fɔ̃ wà yã bee si sɔ̃o.

Wápiɔ, wá dodoa ń pɔɔɛ. Wiɔ yekɔ̃zi, wi laasookɛ, wi yã pɔ wálɛ a laasookɛpi o. Gbɛ a fɔ̃o, lávu ge biowe a fɔ̃o. Gbɛ̃nazĩnaɔn wá ũ.

Yã bee wea súsu ku mɛn doɛ, ɔ̃n kɛ: Za káau e Lua àɔ gɛ́ dũnia kɛi, Gbɛ̃e ku! Taala pɔ wì mɛ Bibeli mɛ́ ò màa. Lápi sĩana vĩ à mɛ̀: **A sĩnizĩ Lua musu ń dũniao kɛ̀** (Daalɛa 1.1).

Pɔe lí azĩa kɛo. Kpɛ́ lí azĩa dɔo. Kpɛdɔna ì laasookɛɛ, ɔ̃ ì a dɔa taataa kɛ. A gbɛa ì kpɛdɔgɔɔ dilɛ, ɔ̃ ì na zĩwa ń zĩkɛnaɔ. Ɔ̃ ì gbasa kpɛ́pi dɔ. gbɛ̃pii i e, i dɔ̃ kɛ́ kpɛdɔna ku, baa kɛ́ aai aà eo.
Lua laasookɛ̀ màa, ɔ̃ à zɛ̀ò á musu kɛ ń tɔɔlɛo. Ɔ̃ a kɛ̀.
Dii yã'oa mɛ́ musu kɛ̀, aà lɛ́'ĩana mɛ́ musupɔɔ pɛ̀pɛ. À í kɛ̃̀aa gudoũ à gɔ̃̀ ísia ũ, à íɔ kàlɛ à gɔ̃̀ ísi ũ. Dũnia gbɛ̃pii, à vĩakɛ Diiɛ, gbɛ̃́ bɛ̃́ɛɔ pii, à misiilɛɛ̀. Asa à yã'ò ɔ̃ dũnia kɛ̀, à yãdìlɛ ɔ̃ à gɔ̃̀ kalɛa. (Soũ 33.6-9)

Dii wá Lua, n ka wà n tɔbɔ, wí bɛɛɛ ń gbãao dɔ̃nɛ, asa mmɛ pɔpii kɛ̀, an kɛa ń ń kuao dɛ n pɔeã ũɛ (Zia 4.11).

Gbɛ̃ɔn pla pɔ gɛ̀ mɔvuau káau aa taa'òwaɔ mɛ̀, wi Lua e weo, bee mɛ̀ a kuo. Misaiyãɛ! Tó ɛ̃́na pɔ lɛ́ baalɛ zɛ́ guu mɛ̀, i gbɛ̃nazĩna eo, bee yãi gbɛ̃nazĩna kuio, ńyɔ̃ oɛ̀: Misaide, gomala! Gbɛ̃nazĩna ku sĩana. Ńyɔ̃ fɔ̃ bee lilɛo. **Misaideɔ ì o ń sɔ̃u Lua kuo** (Soũ 14.1).

Lua ku! A ku we! Wili aà e ń wɛ́oo, ãma wi pɔ pɔ a kɛ̀ɔ e. Beeá sĩanaɛ, baa tó gbɛ̃pii lɛ́ o Lua kuo. **Lua pɔ pɔ á kɛ̀ɔ è pii, à kɛ̀ maa wásawasa** (Daalɛa 1.31).

Demɛ Lua kɛ̀i?

Lua ku za káau mɛ́ aɔ ku gɔɔpiiɛ. A daalɛkĩi ń laakĩio vĩo, ìɔ ku gɔɔpiiɛ.

Dii mɛ́ Lua sĩande ũ, aapi mɛ́ Lua bɛ̃́ɛ ũ, gɔɔpii Kiaɛ (Zelemi 10.10). A doũ ń lí ge gbɛ pɔ wà ń dílɛ tãa ũɔowao. Aa vĩ̀a, aa swãdo, aa wɛ̃ni vĩo. **Za musu Dii ì gugwa zĩlɛ, ì gbɛ̃nazĩnaɔ e pii** (Soũ 33.13).

Ì n yãma. **Tó ma lɛzùaazi, ì ma yãma** (Soũ 4.3). **Lua ì yã'o** à mɛ̀: **Musudeɔ, à yãma! Gbɛ̃́ pɔ ku zĩlɛɔ, à swãkpa!** (Isaia 1.2).

Ì yã'o gbɛ̃nazĩnaɔnɛ. Kɛ́ a dɛ Lua ũ yãi, yã pɔ ì oá sĩanaɛ.

Sĩana dɛ beeao. Aà yã pɔ kɛ̃a Bibeli guu si sĩana ũ seasai. **N yã mɛ́ sĩanapi ũ** (Zãa 17.17). Ǹ aà naaikɛ! **Dii ma Lua, ń zɔ̃ɔkɛ lɛ́ vĩo** (Soũ 104.1). Gbɛ̃nazĩna yãpii dɔ̃o, aa fɔ̃ yãpii kɛo. An gbãa lɛ́ kuɛ. **Gbɛ̃e kua adoa lan Diiwao, gbɛ̃e ku láaawao** (1 Samuɛli 2.2). A kɛ̃a vãiwa, mɛ́ aà yã ìɔ zɛ́ vĩ.

Luae kuo, ma baasio (Isaia 45.21). **Lua ìɔ yenziɛ** (1 Zãa 4.8). A yenzi lá ń dɛwa. **Mi musu ń zĩlɛo pao le**? (Zelemi 23.24). A ku gupiiu. A kãinnɔ tia. **Dii Lua mɛ́ yãpiidɔ̃na ũ** (1 Samuɛli 2.3). A n dɔ̃. Lua lí fu yãewao. (Luku 1.37) A fɔ̃ yã pɔ a yei kɛ pii. **Lua naai vĩ** (1 Kɔlɛnideɔ 10.13). A dɛ n kpanziɛ ũ, ì n dɔ̃́a. Ńyɔ̃ɔ doũ gɔɔpiiɛ. (Soũ 102.28) **Ma Dii mili lilɛo** (Malaki 3.6).

Baade àɔ dɔ̃ kɛ́ Lua mɛndona sĩandepiá gbɛ̃ɔn aaɔ̃ɛ. Mae Lua ku, gbɛ̃e i wɛsiaàlɛo. À wá kɛ́, a yewázi, ì wá dɔ̃́a. Lua Nɛ ku Yesu Kilisi ũ.

À mɔ̀ dũnia guu gbɛ̃nazĩna ũ, wà aà è, wà aà yãmà. Ɔ̃mɛ ì wá suaba à gɛ́wanɔ a Mae kĩi. Lua Nisĩna ku, ì to wà Mae Lua laasoo dɔ̃, ì wá gba zɛ́ wà Yesu naaikɛ, ì to wà dɔ̃ kɛ́ Lua yewázi. Mae Lua, Lua Nɛ, ń Lua Nisĩnao mɛ́ Lua mɛndona ũ.

À Dii taasilɛ ɛwaasoɔ ń wɛ̃ndiaɔ pii, nɛfɛ̃nɛn gbɛ̃zɔ̃ɔ (Sou 148.1, 12).

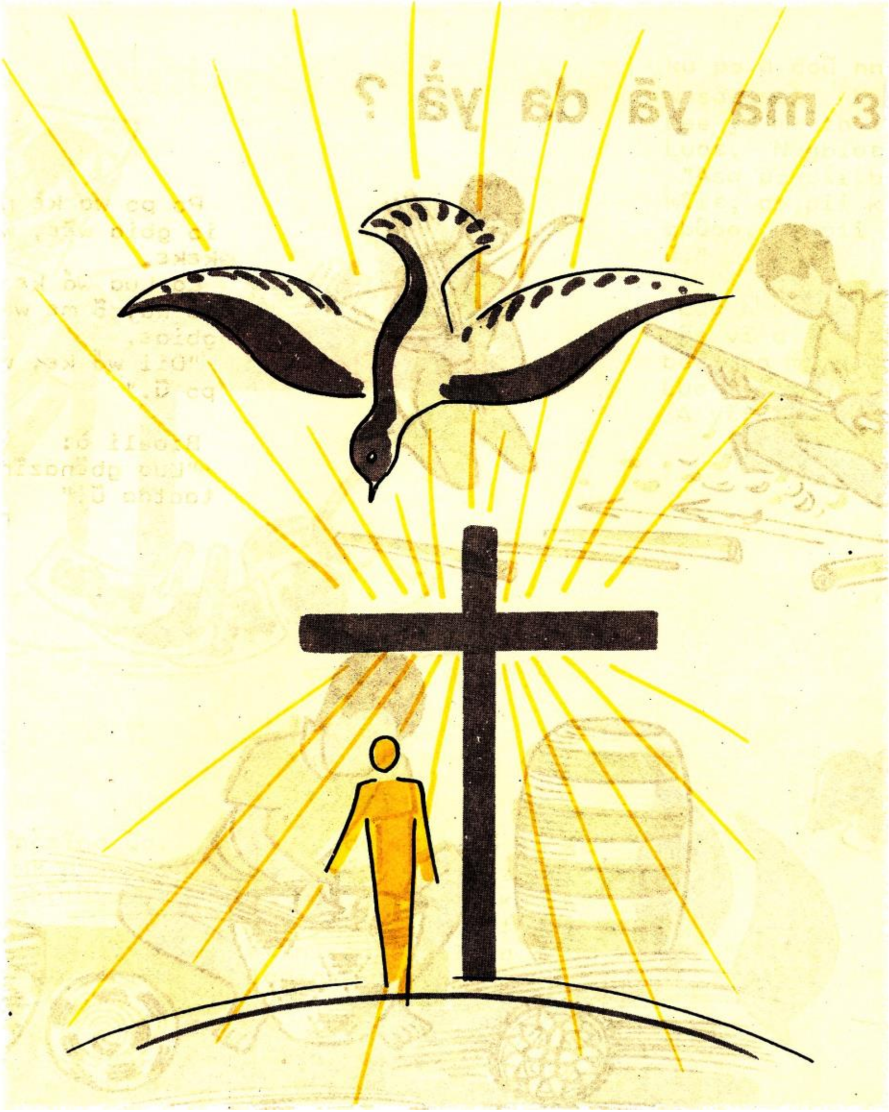

Lua ma yã dɔ̃a?

Pɔ pɔ wá kɛ̀ lá à wá pɔ gbà, ìɔ bɛɛɛ vĩwɛ̃ɛ, wi laaidɔwà. Lá Lua wá kɛ́ à wɛ̃ni dàwágu, ɔ̃mɛ wá vĩ mɛ́ wá bɛɛɛ vĩɛ̀.

Àɔ dɔ̃ kɛ́ Dii mɛ́ Lua ũ, ɔ̃mɛ wá kɛ́, ɔ̃mɛ wá vĩ. Wá dɛ aà gbɛ̃́ɔ ũ (Soũ 100.3).

Bibeli mɛ̀: **Lua gbɛ̃nazĩnaɔ kɛ̀ azĩa taa ũ. Aazĩa taa ɔ̃ à ń kɛ́ a ũ** (Daalɛa 1.27).

Luaá gbɛ̃nazĩna no. I kɛ wá oa mɛ́ bɔ̀wào. Ãma Luaá gbɛ̃́ɛ, ɔ̃ à wá kɛ́ gbɛ̃́ɔ ũ. Lua ìɔ ku gɔɔpii, ɔ̃ à pɔ pɔ ìɔ bɛ̃́ɛ gɔɔpii dàwɛ̃ɛ wá mɛ guu. Wi laasookɛ, wi yã'o, wiɔ yekɔ̃zi, wi pɔnakɛ, wi pɔ kɛ lá Lua ì kɛwa. Ãma wá fɔ̃ pɔ bɔ gugiiu láaàwao. Lua ado mɛ́ a fɔ̃ pɔ kɛ màa. Ń́yɔ̃ fɔ̃ ǹ lizɔ̃, ní kadiu. Ń́yɔ̃ fɔ̃ kàa kɛ ń bláatio. Ń́yɔ̃ fɔ̃ ǹ lakɛ̃, ní yã pɔ ńlɛ a laasookɛɔ taataa kɛ.

Màa Lua n kɛ a taataa ũ. A yãi tò ì n yãda, ì laaidɔma. Lua i gbɛ̃ɔn plae kɛ doũo. Baa i lí bui mɛn plae lá kɛ doũo. Gbɛ̃e ku a doũnnɔ wásawasao. Ǹ ndoaɛ. Bee yã mɛ́ tò lɔ ń bɛɛɛ vĩ Luaɛ. N bɛɛɛ vĩɛ̀ maamaa. **Pɔpii bɔ̀ aà kĩiɛ, aa ku ń aà gbãao, mɛ́ aà pɔɔnɛ** (Lomadeɔ 11.36). Lua n kɛ a pɔ ũ. A ye yãe kɛnnɔ. Yã bee maa dɛńla, asa Lua maaɛ. A yãi tò n kua dũniau pão.

Lua maa mɛ́ yãvãi ń taasio ku sɔ̃ bɛ !

Sĩanaɛ, Lua pɔpii kɛ̀ maa mɛ́ a kɛfɛ̃n. Ãma gbɛ̃e mɔ̀ à aà zĩ ɔ̃ɔkpà. Vãi i bɔ Lua kĩio. À bɔ̀ Setãu pɔ wì mɛ lɔ Ibiisi ge Gudɛna kĩiɛ. Ɔ̃mɛ Lua ń gbɛ̃nazĩnao ibɛɛ ũ. Setãu dɛ malaika maa pɔ Lua aà kɛ̀ ũ yãaɛ. Gɔɔewa wà dɔɔsaikɛ èwà, aà kɛfɛnkɛ yãi à azĩa sɛ̀ lɛsĩ. Malaikaɔ zɛ̀aanɔ dasi, ɔ̃ Lua ń yá, aai zɔ̃lɛkĩi e luabɛ lɔo, ɔ̃ aa gɔ̀ tãaɔ ũ. Ɔ̃ Setãu zɛwɛ̀ɛlɛ à gɔ̃ɛ sɛ̃ia ń nɔɛ sɛ̃ia Adamu ń Ɛvao gálɛ, ɔ̃ a fɔ̃̀.

Gɔɔ pɔ Lua dũnia kɛ̀, Lua ń gbɛ̃nazĩnao dɛ kɔ̃gbɛ̃́ɔ ũɛ. Aaìɔ ku ń kɔ̃o aa yekɔ̃i, an pɔ na kɔ̃wa, an lɛ́ doũ. **Dii Lua gɔ̃ɛpi dìlɛ Edɛni lupiu, aàɔ a zĩkɛ, iɔ ɔliai. Ɔ̃ à yãdìlɛɛ̀ à mɛ̀: Nìliɔ lupi lí pii bɛ ble, ãma nsuli lí pɔ ì to wà maa ń a vãio dɔ̃ bɛ bleo, asa gɔɔ pɔ ń blè, n gaɛ** (Daalɛa 2.15-17).

Lua pɔpii kɛ̀ Adamu nama yãiɛ. Tó à Lua yãmà yãa, dɔ̃ àlɛ pɔnakɛ. Tó i aà yãma sɔ̃o, a gaɛ, aɔ sãnu ń Luao lɔo. Wɛ̃ni ì bɔ Lua kĩiɛ, kɛ̃a Luawaá gaɛ.

Mlɛ mɛ́ kɔ̃ni vĩ dɛ sɛ̃anɔbɔ pɔ Dii Lua kɛ̀ɔla pii, ɔ̃ à nɔɛ là à mɛ̀: Lua mɛ̀, ásu lupi líe bɛ bleoɛa? Ɔ̃ nɔɛ wè mlɛpiwa à mɛ̀: Wi lupi libɛ ble, ãma lí pɔ ku lupi guo, Lua mɛ̀, wásu wà a bɛ bleo, wásu ɔkãwà seo, kɛ́ wásu gao yãi. Ɔ̃ mlɛ òɛ̀: Á ga seo! Lua dɔ̃ tó á blè, á wɛ́ a kɛ̃́, í gɔ̃ láawa, íɔ maa ń vãio dɔ̃. Kɛ́ nɔɛ è lípi bɛ kɛfɛũ mɛ́ a blea aɔ na, a to gbɛ̃́ wɛ́ kɛ̃́, ɔ̃ à a bɛ bò a blè. A kpà a zɛ̃́wa, ɔ̃ a blè sɔ̃. Ampla mpii an wɛ́ kɛ̃̀, ɔ̃ aa dɔ̃̀ sa kɛ́ wa ku puizi. Ɔ̃ aa goola láɔ nàmi aa nàńzi. (Daalɛa 3.1-7)

Ɛɛde gwa we! Waiyoo! Ɛva yãpi sì, ɔ̃ Adamu tɛi. Aa Gudɛna yã sì sĩana ũ dɛ Lua pɔla, ɔ̃ aa zɛ̀ò wà bɔ Lua yã kpɛ. Tɔɔ! Yãvãi gɛ̃̀ an sɔ̃ guu, ɔ̃ wà ń yá wà ń bɔ́lɛ Lua kĩi. Za gɔɔ bee ɔ̃ yãvãi gɛ̃̀ gbɛ̃pii sɔ̃u. Beewa vĩa ń pɔsiao ń pãsĩo ń sòleo ń zanguo ń zĩo ń gao gɛ̃̀ dũnia guu.

Gbɛ̃e baa ku à gɛ́ pɔkũma dadaio ge ɛɛtoa ge swãgbãa ge nɔsɛpãsĩ ge màadekɛ ge yea ńzĩazi, asa yãvãipiɔ ku wá sɔ̃u kɔ̀ za wá igɔɔɛ. **Ibɛɛ pɔ ń tɔ̃́á Ibiisiɛ** (Matie 13.38).

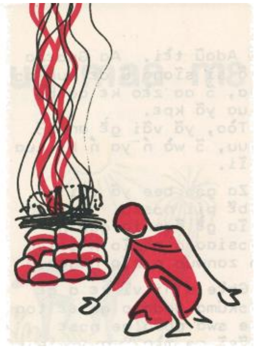

Zɛ́ ku wà sɛ wà Lua lea?

Lua mɛ̀: Zɛ́ ku mɛn doɛ. Lá i ma yãmao, sema à go ma kĩi zã̀zã. Asa vãi a fɔ̃ àɔ ku ma kĩio. Ãma má gi màɔ yeázìɛ, má tó wà ɛa lɛdoũkɛ. Má a Nɛ zĩwá. A wei wà ĩadawa á gbɛu, i a wɛ̃ni kpá á yãi.

E gɔɔ bee àɔ ká, àliɔ sɔ̃mazi ń sa'oao. Àli sa'o ń são a seela ũ. Sãpi lí ga á gɛ̃ɛ ũ, mí á kɛ̃́ ma Nɛ pɔ a mɔ́ yãi.

Tɔɔ, Adamu nɛ Abɛli yãpi mà, ɔ̃ à zɛ́ maapi sɛ̀. À sã sɛ̀ à sa'òò Luawa. Lua Abɛli gbà sì, ɔ̃ à aà kɛ̃̀ lá a a lɛgbɛ̃̀wa. Abɛli vĩi Kainu i azĩa dɔ̃ taaede ũo. Àlɛ e a yãmaakɛa mɛ́ a to a yã ká Luagu. Ɔ̃ à azĩa kɔɔ pà. Aà bua pɔɔ ɔ̃ à Lua gbà, ɔ̃ aà yã i ka Luaguo, i aà gba sio. Kainu pɔ pà maamaa, ɔ̃ à gɛ̀ à a dãunapi dɛ̀ (Daalɛa 4.1-12).

Lua ye wàɔ ku zɛ́ maa guu, wíɔ yã pɔ maaɛ dɔ̃, wíɔ tɛi. Ɔ̃ à zɛ̀ò à gbɛ̃e sɛ́ ń aà buiɔ, i a ikoyã dadanɛ́, aai o dũnia gbɛ̃piiɛ. Beewa ɔ̃ Lua Ablahaũ sɛ̀, ɔ̃ aà bui Isailiɔ gɔ̃̀ Lua gbɛ̃́ɔ ũ.

A gbɛa ɔ̃ Lua a ikoyã zĩ́na mɛn kwiɔ kpà Mɔizi pɔ dɛ Isailiɔ gbɛ̃zɔ̃ɔ ũwa. Beeɔ wì mɛ, yãdilɛa mɛn kwiɔ. Aa dɛ gbɛ̃nazĩna bui pii pɔ ũ. An keeɔ gwa kɛ:

Ásu àɔ diie vĩo, ma baasio.
Àli á de ń á dao kpɛla.
Ásuli gbɛ̃́ dɛo.
Ásuli wulɛ ń gbɛ̃pãle nɔoo.
Ásuli kpãi'oo.
Ásuli yãdɔ á gbɛ̃deewao.
Ásuli á gbɛ̃dee ua bĩikɛo.

(Bɔa 20.3-17)

Yãdilɛapiɔ maa. Lá Lua yewázi, yã pɔ a dìlɛwɛ̃ɛ wà kɛ dɛwɛ̃ɛ báaa yã ũɛ. Ãma wá nɔ̀sɛ maao. Ayãmɛto gbɛ̃e lí fɔ̃ àɔ yã pɔ Lua dìlɛpiɔ kũa gɔɔpiio. À yãpiɔ dìlɛwɛ̃ɛ kɛ́ wà dɔ̃ wá fɔ̃ wà a yãma a dɔnlɛsaioɛ. Tó Lua Nɛ mɔ̀, a wá nɔ̀sɛ lilɛwɛ̃ɛ, wíɔ swãsɛa Lua yãi nidɛ sa. Ɔ̃ Lua ãnabiɔ zĩ̀ aa yã'o a gbɛ̃́ɔnɛ, aai a Nɛ mɔa bao kpanɛ́. Ãnabipiɔá gbɛ̃́ pɔ aaì Lua yã'onɛ́ ń aà Nisĩna gbãaoɔnɛ. Ãnabi Isaia mɛ̀, Lua Nɛ ia aɔ dɛ dabudabu yã ũ, à mɛ̀: **Wɛ̃ndia lɛso a nɔsi, a nɛ'i gɔ̃ɛ ũ, i tɔkpaɛ̀ Emanuɛli** (Isaia 7.14).

Tɔ́pi mɛ̀ Lua kuwanɔ. Ãnabi Mise mɛ̀, wa nɛpi i zɔ̃ɛwia pɔ wì mɛ Bɛtɛlɛũɛ (Mise 5.1). Isaia mɛ̀, Lua Nɛ a taasikɛ maamaa wá duunaɔ yãi. Duunkɛaá yã pɔ Lua yeio kɛaɛ ge gia yã pɔ a ye kɛaiɛ. **Wà aà zɔ̃̀ wá taaeɔ yãi, wà aà wìwi wá yãvãiɔ yãi. Ĩa pɔ wa dàwàpi wá gbá aafia, aà flaala iaɔ mɛ́ wá gbãgbã̀** (Isaia 53.5).

Yesu mɔa dɛ yã pɔ dàalɛ luabɛ ũɛ, zĩ́ pɔ Lua Nɛ ò a Maeɛ: **Má kɛ́! Lua, ma mɔ n pɔeã kɛiɛ** (Ɛbɛluɔ 10.7).

A dɛ lá àlɛ oɛ̀wa: Ń ye gbɛ̃nazĩna pɔ aa kpɛlìnɛɔzi. Ń ye ǹ ń suaba. Má yeńzi sɔ̃, mɛ́ ma sɔu mà mà vãi pɔ á kɛ̃́kɔ̃wa sɛ́. Ma sɔu mà ǹ n kpɛ̃nɛmuu bɔlɛa an gbɛu.

Má gɛ́ dũnia guu, wi ma i gbɛ̃nazĩna ũ, kɛ́ mà a wɛ̃ni kpa sã pɔ wì sa oò ũ an yãi. Máɔ dɛ sã pɔ ń kpà ũ, kɛ́ aasuli sa’o ń pɔtuoɔ lɔo yãi. Ní ń suaba ma naai pɔ aa kɛ yãi. Tó má ku ń guu, ma gwea a ɔlɔnɛ́ lá ń ye aaɔ ku, asa má misiilɛ n yãdilɛaɔnɛ piiɛ.

Gɔɔ kpele a mɔ sɔ̃i?

Gɔɔewa Lua a malaika pɔ wì mɛ Gabliɛli zĩ̀ wɛ̃ndia pɔ wì mɛ Maliamawa. A ku Nazalɛti, Isaili busuu, gu pɔ Yudaɔ kuu. Nɔɛ piá li'ãna Yosɛfu nɔkpamaɛ. Yãpi kɛ̀ Lomadeɔ kia zɔ̃ɔ pɔ wì mɛ Sezaa Ogusi gɔɔɛ. À kà wɛ̃̀ ɔaa kwi sa.

Kpelewa Yesu mɔ dũnia guui?

Gabliɛli ò Maliamaɛ à mɛ̀: Maliama, nsu to vĩa n kũo, asa Lua baaadànguɛ. Ma! Ńyɔ̃ nɔsi, ní nɛ'i gɔ̃ɛ ũ, ní tɔ́kpaɛ̀ Yesu. Aɔ dɛ gbɛ̃zɔ̃ɔ ũ, wàli oɛ̀ Musude Nɛ. Dii Lua a aà kpa aà dezi Davidi kpalau, iɔ dɛ Yakɔbu buiɔ kia ũ gɔɔpii, aà kpala aɔ láaa vĩo.

Ɔ̃ Maliama ò malaikapiɛ: Lá mi gɔ̃ɛ dɔ̃ yãao, bee a kɛ kpelewa ni? Malaika wèwà à mɛ̀: Lua Nisĩna a dinɛ, Musude gbãa i mɔma. A yãi nɛ pɔ ńyɔ̃ ipi kua aɔ adoa, wàli oɛ̀ Lua Nɛ.

N daɛ Ɛlizabɛti nɛgɔ̃ɛ nɔsia sɔ̃ a zikũ guu. Nɔɛ pɔ wa dìlɛ fĩi ũpi ku ń nɔ̀ mɔ sooloo tia. Asa Lua lí fu yãewao. Ɔ̃ Maliama mɛ̀: Dii zɔ̀blenan ma ũ. Aà kɛmɛɛ lá ń òwa. Ɔ̃ malaikapi aà tò we.

(Luku 1.26-38)

Yesu ku gɔɔpiiɛ, Luaɛ. Bee yãi aà ia dɛ dabudabu yã ũ. Yãbɔnsaɛɛ, mɛ́ sĩanaɛ!

Kɛ́ wà Yesu ì, bɔmɛ kɛ̀i?

Yesu igɔɔ Lua yãpii lɛkpàaĩ kɛ́ Maliama ń Yosɛfuo aaɔ ku Bɛtɛlɛũ, wɛ̃lɛ pɔ ãnabi Misee ò wa suabana iu.

Bɛtɛlɛũ ɔ̃ Maliama a yoa ìu gɔ̃ɛ ũ. À zwãa fĩ̀wà à aà wùlɛ pɔtuoɔ pɔblebɔu, kɛ́ aai gu e nibɔɔ pilakĩio yãi.

Wi Lua Nɛ i kia nɛ ũo, aà wúlɛkĩi tɛkɛao, À a gawi tò luabɛ gĩaɛ. **Á wá Dii Yesu Kilisi gbɛ̃kɛ dɔ̃. Aà pɔde'ia à gɔ̃̀ pɔsaide ũ á yãi, ɔ̃ aà pɔsaidekɛ guu à á kɛ́ pɔdeɔ ũ** (2Kɔlɛnideɔ 8.9). Aà aizɛɛ pɔ a vĩ ku gɔɔpiiɛ. Lá a yewázi à kɛ̀ zài, bee yãi à yãpi kɛ̀iwɛ̃ɛ.

Malaika pɔ aaì zĩkɛ Luaɛ luabɛɔ pɔnakɛ̀ Nɛpi ia yãmusu. Yesu igɔɔ aa lɛsì, ɔ̃ aa bɔ̀lɛ aa mɔ̀ sãdãnaɔwa, aalɛ ń sãɔ dɔ̃́a sɛ̃u Bɛtɛlɛũ wɛ̃nkpɛ gwã. Ɔ̃ malalikae òńɛ́ à mɛ̀: Ásu to vĩa á kũo, asa ma mɔ baona kpáiɛ́ɛ, gbɛ̃pii pɔ a kɛ na maamaa. Wà Suabana ìɛ́ Davidi wɛ̃lɛu gwãa, ɔ̃mɛ Mɛsi ũ, Dii ũ. Kɛ́ malaikapiɔ gòńla aa tà luabɛ, ɔ̃ sãdãnaɔ òkɔ̃ɛ aa mɛ̀: Wà gɛ́ Bɛtɛlɛũ wà yã pɔ kɛ̀pi e, yã pɔ Dii tò wá dɔ̃̀. Aa fɛ̀lɛ kpakpa aa gɛ̀, ɔ̃ aa bɔ̀ Maliama ń Yosɛfuowa ń nɛtɛ̃napio wulɛa pɔtuoɔ pɔblebɔu.

Gɔɔ pla gbɛa ɔ̃ ɔdeɔ mɔ̀ kulɛi Yesuɛ sɔ̃. Saanyãdɔ̃naɔnɛ. Kɛ́ aa kà Yelusalɛũ, aa gbɛ̃́ɔ là aa mɛ̀: **Nɛ pɔ wa ì Yudaɔ kia ũ ku má ni?** (Matie 2.2). Kɛ́ Elodi pɔ dɛ busupi kia ũ yãpi mà, à bilikɛ̀, asa àlɛ e ámɛ á kia ũ. Ɔ̃ saanyãdɔ̃napiɔ saana pɔ aa è gukpɛ oi yãa è lɔ, ɔ̃ saanapi gɛ̀ zɛ̀ nɛpi kukĩia. Ɔ̃ saanyãdɔ̃napiɔ gɛ̃̀ kpɛ́u, aa Yesu è we ń aà dao, ɔ̃ aa wùlɛ ń gbɛɛu aa kùlɛɛ̀. Ɔ̃ aa ń aizɛɛ kpagoloɔ wɛ̃̀wɛ̃, aa aà gbà vua ń lí'ɔ gĩnanao ń tulaletio. Bee gbɛa aa ɛ̀a tà ń zɛ́ pãleo, aai lɛza ki Elodiwao, asa aà nɔ̀sɛgɔ̃a zafɛ̃̀ɛ, aà pɔ yà kɛ́ wà kia pãle ì a busuu yãi.

Lá wì wɛ̃ nao tia, à dàalɛ Yesu igɔɔwaɛ.

Yesu nɛfɛ̃nɛngɔɔ a dɛ lan nɛ kĩniɔwa yɛ̀̃?

Kɛ́ ki Elodi mà saanyãdɔ̃naɔ tà, aa gì kia dafu pɔ wa ì kukĩi oiɛ, ɔ̃ aà pɔ pà, à nɛgɔ̃ɛ pɔ kà wɛ̃̀ pla ge i kaoɔ dɛ̀dɛ Bɛtɛlɛũ ń a bualoũɔ pii.

Ãma saanyãdɔnaɔ taa gbɛa Dii malaika bɔ̀ mɔ̀ Yosɛfuwa nana guu à mɛ̀: Fɛlɛ nɛpi sɛ́ ń a dao, ní baalɛ táńnɔ Egipi, níɔ ku we e mà mɔ yã'onɛ lɔ, asa Elodi a nɛpi wɛɛlɛ à dɛɛ.

Ɔ̃ Yosɛfu fɛ̀lɛ gwãasĩna, à nɛpi sɛ̀ ń a dao à tàńnɔ Egipi. A ku we e Elodi gɛ̀ gàò.

Kɛ́ Elodi gà, ɔ̃ Dii malaikapi bɔ̀ mɔ̀ Yosɛfuwa Egipi nana guu à mɛ̀: Fɛlɛ nɛpi sɛ́ ń a dao, ní táńnɔ Isaili busuu,

asa gbɛ̃́ pɔ aalɛ nɛpi wɛɔ gàga.

Ɔ̃ à fɛ̀lɛ, à nɛpi sɛ̀ ń a dao à tàńnɔ Isaili busuu, à gɛ̀ zɔ̃̀lɛ wɛ̃lɛ pɔ wì mɛ Nazalɛti.

Nazalɛti ɔ̃ Yesu zɔ̃ɔkũ̀u. Ì zĩkɛ a daɛ, ì dɔ Yosɛfulɛ a li'ãkĩi. Aà yã pɔ adoa mɛn doɛ, mɛ́ yãbɔnsaɛɛ. A yãvãi vĩo, asa Yesuá Luaɛ. Sĩana guu a dɛ gbɛ̃nazĩna ũ, mɛ́ a ɛ̀a dɛ Lua ũ.

Kɛ à kà wɛ̃̀ kuɛpla, aà de ń aà dao gɛ̀aanɔ Lua ua Yelusalɛũ dikpɛ pɔ wì mɛ Gɛ̃amusu gɔɔzĩ. Tó Yuda nɛgɔ̃ɛɔ kà màa, wì gɛ́ńnɔ dikpɛpiuɛ. Wekĩi aaì Mɔizi ikoyã mau ń ãnabi yã pɔ kɛ̃aɔ. Yãpi ì kɛ Yesuɛ na maamaa.

Dikpɛ gbɛa Maliama ń Yosɛfuo ɛ̀a lɛ́ tá ń ń gbɛ̃́ɔ, ɔ̃ zɛ́ guu aa è ń yoa kuńnɔo. Wegɔ̃ɔ aa ɛ̀a gɛ̀ Yelusalɛũ. A gɔɔ aaɔ̃de zĩ́, ɔ̃ aa aà è Lua ua zɔ̃lɛa yãdanɛdeɔ guu, àlɛ yãmamá, àlɛ yãlalamá. Aà yãdɔ̃a ń aà yãweamáo dì gbɛ̃́ pɔ aalɛ aà yãmaɔwa pii. Kɛ́ aà de ń aà dao aà è, à bɔ̀ ń saɛ, ɔ̃ aà da òɛ̀ à mɛ̀: Bɔyãi ń kɛ̀wɛ̃ɛ màai? N mae ń mapio, wá pɔ yà n wɛɛlɛa guu. A wɛ̀má à mɛ̀: Bɔyãi álɛ ma wɛɛlɛi? Kɛ́ à kũ̀ màɔ ku ma Mae kpɛ́u, á dɔ̃o le?

Yesu ɛ̀a tàńnɔ Nazalɛti, à misìilɛnɛ́. Yesu zɔ̃ɔkũ̀, aà ɔ̃nɔ kɛ̃̀fĩ, mɛ́ a na ń Luao ń gbɛ̃nazĩnaɔ (Luku 2.40-52).

Gɔɔ kpele Yesu nà a zĩwai?

Tó kia lɛ́ mɔ́ wɛ̃lɛ gwai, wì zɛkɛkɛɛ̀ wásawasaɛ. Màa sɔ̃, kɛ́ Lua Nɛ lɛ́ mɔ́, Lua pɔpii sɔukɛ̀ɛ̀ gĩa. Bee yãi à gbɛ̃́ pɔ wì mɛ Zãa zĩ̀.

Zãa iaá yãbɔnsaɛɛ. Lan Yesu iawa Lua a malaika Gabliɛli zĩ̀ aà a baokpa. Sa'ona pɔ aà tɔ́n Zakali ku Yelusalɛũ. Gɔɔ pɔ àlɛ zĩkɛ Lua kpɛ́u, ɔ̃ Gabliɛli bɔ̀ mɔ̀wà. Zakali na tɔ́n Ɛlizabɛti, Yesu da Maliama daɛɛ. Zakali ɔ̃ Gabliɛli bɔ̀ mɔ̀wà káau, a gbɛa ɔ̃ à bɔ̀ mɔ̀ Maliamawa.

Zakali ń Ɛlizabɛtio aaìɔ wabikɛ Luawa mɔ̀ɔmɔɔ kɛ́ aa

e nɛ’i yãi. Tiasa aa zikȕ̃, aalɛ e nɛ'i gɛ̏̃ńlaɛ.

Kɛ́ malaikapi mɔ̀, a ò Zakaliɛ à mɛ̀: Lua n wabikɛa mà. N na Ɛlizabɛti a nɛ’i gɔ̃ɛ ũ, ní tɔ́kpaɛ̀ Zãa. A gbɛ̃́ɔ kɛkɛ an sɔu iɔ maà Diiɛ. Baona dɛ beeao. Ãma Zakali i yãpi sio, ɔ̃ Lua tò à swãdokȕ̃ e wà gɛ̀ wà nɛpi ìò.

Kɛ́ wà nɛpi ì, Zakali lɛ́na gòlɛ, ɔ̃ à yã’ò à mɛ̀: Mpi sɔ̃ ma nɛ, wàli onɛ Musude ãnabi, asa mmɛ ńyɔ̃ dɔaa ǹ zɛkɛkɛ Diiɛ. Ńyɔ̃ to aà gbɛ̃́ɔ dɔ̃ lá a ń suaba, lá a ń duuna kɛ̃má.

Zãa zɔ̃ɔkȕ à kɛ̀ gɔ̃gbãa ũ, ɔ̃ à gɛ̀ sɛ̃u. Ìɔ yiongo kã̋ pɔkasaɔ daa. Kwa ń zɔ́'io mɛ́ aà pɔblea ũ. Kɛ́ à nà waasokɛawa, wìɔ mɔ̀ aà kĩi dasidasi Yuudɛ̃i, ɔ̃ ì onɛ́ à mɛ: À nɔsɛlilɛ, kpala pɔ bɔ̀ Lua kĩi kà kãi. Aaì ń yãvãi o gupuau, ɔ̃ ì ń da'ilɛkɛ Yuudɛ̃i.

Bee dɛ seela ũ kɛ́ aa nɔsɛlìlɛ aa yãvãi tò. Beewa ìɔ gbɛ̃́ɔ kɛkɛ aa gbãakpa Yesuzi.

A gbɛa ki Elodi Zãa dàkpɛ́u, ɔ̃ aà nɔ nɔ̀sɛpãsĩde Elodia tò wà aà dɛ̀. Zãaá naaideɛ Luaɛ e à gɛ̀ gàò.

(Luku 1.5-80, 3.1-14)

Setãu Yesu tò tɛɛɛɛ?

Bee a kɔ̃sɛ ń aà dàaoo! À aà kpàkpaɛ, kɛ́ gɔɔ pɔ à a zɛ́ è, ɔ̃ à fɛ̀lɛwà ń zĩo.

Yesu kà wɛ̃̀ baakwi, ɔ̃ à bɔ̀ Nazalɛti, à gɛ̀ Yuudɛ̃i Zãa Da'ilɛna kĩi aà a da'ilɛkɛ. Kɛ́ Zãa aà è à mɛ̀: **Sã pɔ Lua kpà à dũnia duuna wolon kɛ** (Zãa 1.29).

Yesu da'ilɛkɛ̀ lan gbɛ̃piiwa. Aà bàa ku ń duuna awakpaaoo, asa a tàae vĩo. I yãvãikɛo, i yãvãi oo, i laasoo vãi kɛo.

À da'ilɛkɛ̀, kɛ́ à ɔlɔ gbɛ̃piiɛ a mɔ kɛiwanɔ doũɛ, íɔ ku wá yãi, í ga wá yãi.

Ɔ̃ Lua yã'ò kɛ́ gbɛ̃pii e dɔ̃ kɛ́ Yesuá a Nɛɛ à mɛ̀: **Gbɛ̃́ɛ beeá ma Nɛɛ, má yeaazi, ma pɔ kɛ̀wa na** (Matie 3.17).

Kɛ́ Yesu da'ilɛkɛ̀, à bùa gɔ̃̀ɔ. Luabɛ wɛ̃̀aa, ɔ̃ à Lua Nisĩna è, àlɛ su lan felenawa, à dìɛ.

Bee gbɛa Yesu gɛ̀ gbáau. Wekĩi Setãu aà yɔ̃̀u, à kɛ̀ gɔɔ bla. À zɛwɛ̀ɛlɛ pii kɛ́ à gi Yesuɛ aà wá suaba. A wɛ̀ɛlɛ à aà dɛ yãa a nɛfɛ̃nɛngɔɔ. Tia sa àlɛ naɛ Yesuwa aà zã Luaɛ yãwa. Tó à yã pɔ álɛ yá lè, lá a kɛ̀ Adamu ń Ɛvaoɔnɛ Edɛni swalu guu yãawa, dɔ̃ Yesu a fɔ̃ gɛ́wanɔ Lua kĩio. Ãma Yesu zɛ̀ gì fĩnini. Setãu Yesu yɔ̃̀ gɛ̃n aaɔ̃, ãma Yesu ì giɛ̀ɛ, ì yãzãsiwà ń Lua yão.

Setãu òɛ̀ à mɛ̀: **Tó Lua Nɛn n ũ, o gbɛɛ bee li pɛ̃ɛ ũ. Yesu wèwà à mɛ̀: A kɛ̃a wà mɛ̀, pɔblea yã ɔ̃ gbɛ̃nazĩna kuò adoo, sema yã pɔ Lua lɛ́ o pii.**

Ɔ̃ Setau gɛ̀aanɔ Yelusalɛũ, à aà zɛ̀ Lua kpɛ́ musu à mɛ̀: **Tó Lua Nɛn n ũ, ǹ nzĩa zu zĩlɛ, asa a kɛ̃a wà mɛ̀, a n yã'o a malaikaɔnɛ aa ɔdamaa. Yesu òɛ̀: Wà mɛ̀, nsuli Dii n Lua lɛ ǹ gwao.**

Ɔ̃ Ibiisi aà sɛ̀ gɛ̀aanɔ musu, ɔ̃ à dũnia kpalaɔ ɔlɔ̀ɛ̀ pii a zɛgbɛu gɔ̃̀ɔ à mɛ̀: Má n gba iko beeɔ pii ń a gawio. A ku ma ɔzĩɛ, gbɛ̃́ pɔ má yei ɔ̃ má kpáwà. Tó n kulɛmɛɛ lé, a gɔ̃ n pɔ ũɛ pii. Yesu wèwà à mɛ̀: **A kɛ̃a Lua taalau wà mɛ̀: Kúlɛ Dii n Luaɛ, ɔ̃ ńyɔ̃li wulɛɛ̀, níɔ zɔbleɛ̀ ado.** Kɛ́ Ibiisi Yesu yɔ̃̀ ń yãpiio a làa, ɔ̃ à aà tò we e gɔɔ pãle. (Matie 4.1-11)

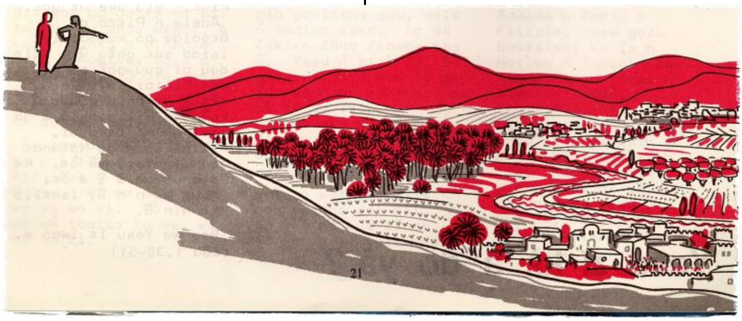

Yesu zĩkɛ̀ ado yằ?

Ãndeleá Zãa Da'ilɛna iwaɔ doɛ, mɛ́ a dɛ Yesu iwa sɛ̃iaɔ do ũ. Yesu aà sìsi aà mɔ a bɛ, ɔ̃ à oosi blèaanɔ we. Tia sa a dɔ̃ kɛ́ Yesu mɛ́ gbɛ̃́ pɔ ãnabiɔ ò a mɔ ũ. À aà è, à yãbɔnsaɛ pɔ àlɛ o mà, ɔ̃ à mɛ̀: Sema ma vĩi Simɔ yãpi ma. Kɛ́ à aà lè, a òɛ̀ ń pɔnao à mɛ̀: Wa Mɛsi è. Ɔ̃ à gɛ̀aanɔ Yesu kĩi. Yesu aà gwà soee à mɛ̀: Zãa nɛ Simɔn n ũ. Wali onɛ sa Piɛɛɛ. (Bee mɛ̀ gbɛ.)

Kɛ́ a gu dɔ̀, Yesu ye ta Galile busuu, ɔ̃ à kpàaũ ń Filipio. A òɛ̀: Tɛmazi. Filipipiá Ãndele ń Piɛɛo bɛ wɛ̃lɛ Bɛsaida gbɛ̃́ɛ. Ɔ̃ Filipi gɛ̀ Natanaɛli lè à mɛ̀: Gbɛ̃́ pɔ Mɔizi a yã'ò a ikoyã guu, mɛ́ ãnabiɔ a yã'ò lɔ, wa aà è. Yosɛfu nɛ Yesuɛ. Nazalɛti gbɛ̃́ɛ. Kɛ́ Natanaɛli Yesu è à mɛ̀: **Mɛtɛlu, Lua Nɛn n ũ, Isailiɔ Kian n ũ** (Zãa 1.35-51). Beewa Yesu lɛ́ iwaɔ e.

A gbɛa Yesu lɛ́ bɛbɛ Galile isida gɔ̃sɔ̃lɛ, àlɛ gbɛ̃́ɔ wɛɛlɛ aa pɔpii tó aa tɛazi. Ɔ̃ à gbɛ̃ɔn plaeɔ è, Piɛɛ ń a dãuna Ãndeleo, aalɛ táalu kpá isidapi guu. Ɔ̃ à ń sisì à mɛ̀: À mɔ tɛmazi, mí

á kɛ gbɛ̃wɛɛlɛnaɔ ũ. Aa laasookɛ̀ aa mɛ̀: Wà pɔpii tó wà tɛaazia? Ao! Asa a dɛwɛ̃ɛ nibɔ ũ lɔo. Wá aà dɔ̃ kɔ̀ mɛ́ wá yeaazi. Wà gɛ́. Wà wá táaluɔ to we, wí tɛaazi.

Kɛ́ Yesu gɛ̀ aɛ yɔɔ, à Zebede nɛɔ è, Zaki ń a dãuna Zãao, aa ku gó'ilɛna guu, aalɛ ń táaluɔ kɛkɛ. Yesu ń sisi lɔ, ɔ̃ seasai aa ń mae tò gó guu we n aà zĩkɛnaɔ, aa bɔ̀ tɛ̀aazi. An zĩkɛa ń Yesuo guu ɔ̃ Piɛɛ ń Zãao gɔ̃̀ kɔ̃ gbɛ̃́ɔ ũ.

A gbɛa, ɔ̃ Yesu a iwa gbɛ̃ɔn kuɛplaɔ dìlɛ aaɔ kuanɔ gɔɔpii. À tɔ́ kpàǹɛ́ Lua zĩnaɔ. Aamɛ aa aà iwa gawideɔ ũ. Wá aà iwa gbɛ̃ɔn sɔɔɔ tɔ́ dɔ̃ kɔ̀: Piɛɛ, Zãa, Ãndele, Zaki ń Filipio. Bee gbɛa Batelemi ku lɔ ń Matieo ń Tomao ń Alafe nɛ Zakio ń Tadeo ń Simɔo ń Yudasi Isaliɔtio.

E Yesu àɔ gɛ́ ń dilɛi à wabikɛ̀ gwãasĩn do. Ɔ̃ à ń kãaa à ń zĩ́ ń a tɔ́o. Aa fɛ̃̀aa gbɛ̃ɔn plapla, aa gɛ̀ wɛ̃lɛ ń wɛ̃lɛo, aalɛ Yesu baonakpanɛ́, aalɛ gyãeɔ gbãgbã ń gbãa pɔ Yesu ń gbáo.

(Maaku 1.16-20)

Zĩ kpele Yesu kɛ̀i?

Yesuá Luaɛ. Lá a dɛ Lua ũ, a wɛ̃ni iko vĩ. Kɛ́ a ku dũnia guu, à vĩ̀aɔ wɛ́ wɛ̃̀nɛ́, à swãdoɔ swã wɛ̃̀nɛ́. A tò ɛɛɔ táa'ò, à kusudeɔ gbã̀gbã.

Gbɛ̃pii lɛ́ weɛlɛ ɔkãwàɛ, asa gbãa lɛ́ bɔ aà guu, àlɛ gbɛ̃pii gbãgbãɛ (Luku 6.19). **Aà yãkɛa pii ìɔ maaɛ. Ì to baa swãdoɔ yãma, mɛ́ ì to lɛnanaalɛadeɔ yã'o.** (Maaku 7.37)

Gbɛ̃́ kaaũae ku Kapɛɛnaũ, Galile isida saɛ. Aà gbɛ̃na gbɛ̃ɔn síiɔ̃ɔ aà dà makɛlɛ guu, aa gɛ̀aanɔ gua pɔ bila kã̀aau Yesu yãmaa yãi.

Kɛ́ aai zɛ́ e wà gɛ̃̀aanɔo bila yãi, ɔ̃ aa dɛ̀dɛaanɔ kpɛ́ musu. (Busupi guu kpɛ́ musu ìɔ dɛ salalaɛ, mɛ́ a dɛdɛkĩi ìɔ ku bàasi.)

Bɔmɛ ì kɛ́ɛ kɛ? Tɔɔ! Wà kpɛ́pi musu fɔ̃̀, wà gyãepi pìla Yesu aɛ ń bao. A oan we, a kɛan we. Kɛ́ Yesu è aalɛ a naaikɛ maamaa, à mɛ̀: Ma gbɛ̃́, n duuna kɛ̃̀ma.

Ɔ̃ gbɛ̃́ pɔ aa mɔ̀aanɔɔ mɛ̀: Bɔ́ ló? Duuna ló? Wa mɔ ń wá gyãeo kɛ́ aà gbá e gbãgbã yãiɛ! Yesu dɔ̃ màa, ãma a dɔ̃ sɔ̃ kɛ́ duuna pɔ ku sɔ̃ guu pãsĩ dɛ mɛkaa gyãla zɔ̃ɔ.

Yãpi kɛ̀ Yesu ibɛɛɔnɛ ĩ́i. Kɛ́ aai Yesu Luakɛ sio, ɔ̃ aa mɛ̀: Demɛ a fɔ̃ duunakɛ̃mái, Lua ado baasioi? Kɛ́ aa e dɔ̃ kɛ́ Luan a ũ seasai ɔ̃ Yesu ò gbɛ̃́ kaaũa piɛ à mɛ̀: Fɛlɛ ǹ ń makɛlɛ sɛ ǹ ta n bɛ.

Wegɔ̃ɔ à fɛ̀lɛ zɛ̀ ń wáa, à a wulɛbɔpi sɛ̀ à tà a bɛ. Àlɛ Lua saaukpa. Ni aà e àlɛ tá bɛo lé? A fɔ̃ vĩvĩ ń pɔnao. I gba maa e gbã e lɛɛ plao lé?

À gbã̀gba mɛ́ aà duunaɔ kɛ̃̀wa lɔ. Aà pɔ kɛ̀ Yesuwa na à kɛ̀ zài. Aà gbá gbia pɔ ìli fɔ̃ sɛ̀ yãao sù a gbɛu sa.

Lá Yesu dɛ Lua ũ, ɛɛpi gbãgbãa zĩ'ũɛ̀o, ãma pɔ pɔ Yesu kɛ̀ aà duunakɛ̃awà yãmusu zɔ̃ɔ. Fĩapi zɔ̃ɔ maamaaɛ, asa Yesu azĩa wɛ̃ni kpàɛ.

Yesu ì gyãeɔ gbãgbã gbã lɔ. Tó wà wabikɛ̀wà ń aà naaikɛao, zĩeɔ ì ń gbãgbã ɛsɛsai, zĩeɔ ì ń gbã́gba ń ɛsɛo. Tó wa aafia è, aapi mɛ́ kũ̀ wà aà saaukpa gĩa. Baa tó i wá gbãgbã sɔ̃o, a fɔ̃ to wá pɔ àɔ na màa. Beeá dabudabu yãɛ lɔ.

Bɔ́ Yesu kɛ̀ lɔi?

Gɔɔewa Yesu gɛ̃̀ gó'ilɛna guu ń a iwaɔ, aalɛ bua Galile isida baale. À kpàsa, àlɛ i'o gopɔɔkpɛ, à midì mìbɔɔwa.

Demɛ laasoo maa kɛ̀ à mìbɔɔpi dìlɛɛ̀ wei? Aɔ Zãa pɔ lí kɛ̃́wào yã̀? Ge Piɛɛ pɔ ì yã'o kpaa, mɛ́ ì yãkɛ kpaa yã̀?

Kãndo gɔ̃̀ɔ lá ì kɛ àa'aa ísipia, zaa'ĩan gbãa fɛ̀lɛ. Ɔ̃ í lɛ́ ń gó zãampapa lan pɛ̃nkasowa, ikooa lɛ́ gɛ̃ gó guu. Ɔ̃ gó ye kpalɛ. Iwãa kà aà iwaɔ pɔa, vĩa ń kṹ maamaa. À sɛ̀ngu kɛ́ tó Yesu kuńnɔ, an gó a kpalɛo. Aa aà vù ń wãao, aa òɛ̀ aa mɛ̀: Mɛtulu! Kɛ́ wálɛ gaga, àlɛ kãadanlao le?

Yesu fɛ̀lɛ gì ĩanaɛ, a ò íɛ: Zɛ! Zuukɛ we! Ɔ̃ ĩana kpàlɛ, gu kɛ̀ kilikili lan díiwa. Yãpi bɔ̀ aà iwaɔ saɛ, aa mɛ̀: Dén gbɛ̃́pi ũ sai? Baa ĩana ń ío aaì aà yãmaɛ.

Wá gbɛ̃́pi dɔ̃ Lua Nɛ ũ. Tɔɔ, wá tó yãpi bɔ wá saɛɛ? Bibeli mɛ̀: **Nɛpi sabai ɔ̃ Lua dũnia kɛ̀, a dìlɛ ɔ̃mɛ a gɔ̃ pɔpii vĩ** (Ɛbɛluɔ 1.2). Lá Yesu iko vĩ pɔ pɔ a kɛ̀ɔwa: ĩana, louvĩa, loupilɛa, ísia ń tɔɔlɛ pɔɔ pii, beeá bíli yã no.

Wá wɛ̃ni dɛ lan gópiwaɛ. Tó wá tò Yesu gɛ̃̀ wá gó guu, ɔ̃ wáɔ ku vĩasai. Tó a kuwánɔ, wá kpálɛo.

Yesu yãbɔnsaɛ pãleɔ kɛ̀ dasi lɔ. Gɔɔewa ɔ̃ bila kɛ̃̀aa dasidasi, à pɛ̃ɛ mɛn sɔo ń kpɔ̀ mɛn plao kpàmá, ɔ̃ aa sò aa kɛ̃̀ mpii. Tó wà yã pɔ Yesu kɛ̀ɔ dàu wàlɛ siu pii, sema wà taalaɛ bee taa kɛ dasi (Maaku 4.35-41).

Yesu yãbɔnsaɛ pãle kɛ̀ lɔa?

Ibiisi malaika vãiɔ vĩ a zĩkɛnaɔ ũ, wì mɛ tãaɔ ge zeeɔ. Gbɛ̃́ pɔ tãaɔ lɛ́ ĩadamáɔ: gɔ̃ɛ, nɔɛ ge nɛɔ, aa kpàaũ ń Yesuo, ɔ̃ à ń gbãgbã̀ pii. Tãaɔ dɔ̃ gbɛ̃́ pɔ Yesu Nazalɛti dɛ a ũ. Aa dɔ̃ kɛ́ a dɛ Lua Nɛ ũ, ɔ̃ aaìɔ lualua. Asa tó Lua yã'ònɛ́, teasi aaì aà yãmaɛ.

Galile isida saɛ Gadala busu ĩande pãsĩe ku we, a tãa vĩ dasi. Aà ĩanapiɔ gbãa kɛ̀ zɔ̃ɔ. Wìli fɔ̃ wà aà kũ̀o. Ì mɔ̀ galaɔ ń lí pɔ wì aà dauɔ gbooɛ. Gbɛ̃pii lɛ́ vĩakɛɛ̀. Ìɔ ku adoɛ, ìɔ bɛbɛ gɛvĩkĩi ń gbɛsĩsĩ pɔlɛɔu.

Zĩewa à Yesu è kãaa, ɔ̃ à baalɛ̀ gɛ̀ kùlɛ aà aɛ, à wii gbãa lɛ̀ à mɛ̀: Yesu, Lua Musude Nɛ, bɔmɛ wá daaai?

Yesu tãaɔ dɔ̃, ɔ̃ a òné aa go gbɛ̃́piwa. Ɔ̃ tãapiɔ aà yãmà. Ɔ̃ gɔ̃ɛpi wiilɛa zɛ̀, i azĩa lí ń gbɛo lɔo, à gbɛ̃̀gbã. A zɔ̃lɛa Yesu saɛ tɛɛɛnnɔ, a ula daa, aà ĩana wèewà. Ɔ̃ Yesu aà gbàɛ bɛ, à mɛ̀: Ta n bɛ n gbɛ̃́ɔ kĩi, ní yã pɔ Dii kɛ̀nɛ oné pii ń lá à wɛ̃nadɔ̃̀nɛo.

Ibiisi yãɔ midɛa yãi Lua Nɛ mɔ̀i (1 Zãa 3.8).

Setãu ɔ̃nɔ, a kɔ̃ni vĩ maamaa. Zĩeɔ ì azĩa li Lua gbɛ̃́ ũ, àlɛ e, tó álɛ kɛ màa, ɔ̃ wá a dɔ̃o. Zĩeɔ sɔ̃ ì yãkɛ wɛliwɛ. Setãu ń tãaɔ gbãa vĩ, ãma an gbãa lɛ́ kuɛ. Wásuli vĩakɛnɛ́o. Yesu gbãa dɛńla mpii. A fɔ̃ gbɛ̃́ pɔ Setãu lɛ́ ĩadamáɔ bɔ bau gbã, lá a kɛ̀ gɔɔ pɔ a ku dũnia guuwa. Àlɛ o a iwa pɔ ku tiaɔnɛ lɔ:

Ma iko kpàwá à táa'o mlɛɔ ń sóiɔ ń á ibɛɛ gbãa piiowa, pɔe a á kɛ'ĩao (Luku 10.19).

Wabi pɔ ńyɔ̃ kɛ Yesuwa gwa kɛ: Dii, má ye ǹ ma kɛ̃ pɔ pɔ ń yeioɔwa pii. Ma suaba ń Setãu ɔ̃nɔo ń aà iko vãio pii yãmusu (Maaku 5.1-20).

Yesu gbãa ì dɛńla gɔɔpiia?

Yudaɔ luasisikpɛ gbɛ̃zɔ̃ɔe mɛ́ ku yãa, aà tɔ́n Zailu. Aà nɛnɔɛna pɔ kà wɛ̃̀ kuɛpla lɛ́ kãsãnakɛ, ɔ̃ aà pɔ yà maamaa. À laasookɛ̀ à mɛ̀: Yesu a fɔ̃ pɔe kɛ ma nɛɛ. Sema mà kɛ kpakpa mà gɛ́ aà sísii. A fɛ̃a vĩo, a fɔ̃ à aà gbãgbãɛ.

Àlɛ wã Kapɛɛnaũ zɛa guu. Kɛ́ à Yesu è, à kùlɛ aà aɛ, à awakpàɛ̀ maamaa à mɛ̀: Ma nɛnɔɛna lɛ́ kãsãnakɛ. Mɔ ǹ ɔnawà aà gbãgbã, iɔ ku.

Ɔ̃ Yesu wèi gɔ̃̀ɔ. Kɛ kpakpa! Yã wãaɛ! Ãma zɛ́ guu wà dusakũkpàné. Nɔɛe lɛ́ gyãkɛ à kà wɛ̃̀ kuɛpla, ɛsɛdee i fɔ̃ pɔe kɛɛ̀o. À sɔ̃̀ Yesuzi aà kpɛ oi, à ɔkã̀ aà ula lɛ́wa. Wegɔ̃ɔ à gbã̀gbã.

Gɔɔ pɔ yã bee lɛ́ kɛ, nɛnɔɛnapi gyã gbãakũ̀, ɔ̃ wà mɔ̀ wà bao ĩ́i kpà aà maeɛ wà mɛ̀: N nɛpi kɛ̀sai. Nsu takpa mɛtuluzi pão.

Ɔ̃ Yesu Zailu gwà soee a òɛ̀: Nsu to n sɔ̃ kɛ̃nguo, ma naaikɛ lé. Tó má kunnɔ, ǹyɔ̃ɔ wɛdɔ yãpii bɔa maazi.

Kɛ́ Yesu kà gbɛ̃zɔ̃ɔpi bɛ, à gɛ̃̀ gu pɔ nɛpi kuu ń aà maeo ń aà dao ń a iwa gbɛ̃ɔn aaɔ̃ pɔ kuaanɔɔ, Piɛɛ ń Zakio ń Zãao. Nɛpi wulɛa a wulɛbɔwa kilikili, aà wɛ́ kũaaa landɔ̃ àlɛ i'owa. Ãma à gàɛ, aà vĩa mɛ́ gɔ̃̀.

Wá mɛ dɛ lan pɔ tɛɛwaɛ. Tó wa ga, wá sàosi ɔ̃ wì vĩ ado. Tɛɛɛtɛɛɛ ɔ̃ ì gɔ̃ busu ũ, ãma wi gi wàɔ kuɛ. Tó wá Dii pɔ pɔpii kɛ̀ yei, wá sàosipi a vuɛ. A yãi ɔ̃ Yesu ò nɛnɔɛnapiɛ à mɛ̀: Nɛnɔɛna, má ònɛ, fɛlɛ. Wegɔ̃ɔ ɔ̃ wɛ̃ni sù nɛpi mɛu, ɔ̃ à fɛ̀lɛ taa'ò. Làasookɛ lá aà mae ń aà dao ń Dii Yesu gbɛ̃́ɔ pɔ a kɛwà na.

Kɛ́ Zailu lɛ́ pɔ Yesu gbɛ̃̀ɛ naaikɛ̀, i kɛ màao lé? Yesu mɛ̀: Mamɛ má gbɛ̃́ pɔ ì gɛɔ vu à wɛ̃ni kpámá ũ.

Kɛ́ Yesu gɛɔ vù gɔɔ pɔ a ku dũnia guu, àlɛ ɔlɔwɛ̃ɛ kɛ́ gɛɔ vua aɔ ku zia, ga aɔ ku aizãna guuo.

(Maaku 5.21-43).

Yesu laaidɔ̀ nɛɔwaa?

Yesu ye nɛɔzi. Kɛ́ gbɛ̃́ɔ mɔ̀ ń ń nɛɔ aà ɔnanamá, ì ń kpákpa a kuɛ, ì baaadańgu. Bee i kɛ aà iwaɔnɛ nao. Aa laasookɛ̀ nɛɔ kɛ̀ fɛ̃́nɛũ, aa fɔ̃ Yesu dɔ̃ gbɛ̃́ pɔ a dɛ a ũo, aasu ĩadawào. Ɔ̃ Yesu pàlamá à mɛ̀: À to nɛɔ mɔ ma kĩi, ásu gínɛ́o. Baa ń ń fɛ̃nɛũkɛo, aa kà aaɔ yemazi. Gbɛ̃zɔ̃ɔ ìɔ laasookɛ mɔ̀ɔmɔɔ aai mɛ, gɛ̃a ma kpalau zĩ'ũɛ. Gbɛ̃e su àɔ wala vĩo. Sema aà gɔ̃ lan nɛwa, i yã pɔ mi o si seasai. Gbɛ̃pii to mà a suaba, i dɔ̃ kɛ́ pɔ pɔ álɛ a nidɛ ku Lua kĩiɛ, i wabikɛwà. Gɔɔewa Yesu iwaɔ liaaazi, ɔ̃ à nɛfɛ̃nɛna sìsi a zɛ̀ ń aɛ. Gɔ̃ɛ yɛ̃̀? Nɔɛ yɛ̃̀? Wá dɔ̃o. Ɔ̃ Yesu mɛ̀: Á Mae pɔ ku musu ye nɛɛ beeɔ

vũaa sɔ̃o (Matie 18 :14). Kɛ́ Yesu ye yãpi bɔɔlɛkɛné́, ɔ̃ à yãlɛ̀ɛũnɛ́, asa ìɔ yãlɛɛũné mɔ̀ɔmɔɔ a kpala yãmusuɛ. À mɛ̀: Sãdãnae mɛ́ sã vĩ mɛn basɔo. Zĩewa oosi kɛ́ à gɛ̃̀ńnɔ kaau, à ń naò. A è à kɛ̃̀sã mɛndo! A dɔ̃ kɛ́ sã pɔ vũ̀aapi ku ga lɛzĩɛ. Gu lɛ́ gɛ̃kɔ̃u, ĩana lɛ́ bɔlɛ, mɛ́ lɛ ń wàiɔ ku. Ɔ̃ sãdãnapi a sã mɛn basɔo mɛndosaipiɔ tò kaau, à gɛ̀ sã pɔ vũ̀aapi wɛɛlɛi. I zĩ zĩ'ũpi da a zĩkɛnaɛɛo. À gɛ̀ azĩaɛ. Kɛ́ à sã pɔ vũ̀aapi è lé, a sɛ̀ a dà a gɛ̃̀uɛ, à sùò kaau. Ɔ̃ à a gbɛ̃naɔ sìsi aa mɔ pɔnakɛanɔ.

Ɔ̃ Yesu ɛ̀a mɛ̀: **Màaɛ lɔ málɛ oɛ́, wa pɔnakɛ luabɛ duunkɛna mɛndo pɔ nɔsɛlìlɛ yãmusu dɛ gbɛ̃maa gbɛ̃ɔn basɔo mɛndosai pɔ an bàa ku ń nɔsɛlilɛaooɔla** (Luku 15.3-7).

Yesu mɛ̀: Mamɛ má sãdãn maa ũ. Sãdãn Maa ũ. Sãndãn Maa ì a wɛ̃ni kpa a sãɔ yãiɛ (Zãa 10.11).

Yesu laaidɔ̀ vãikɛnaɔwaa?

Looto ì laaidɔ gyãaeɔwaɛ. A ku ń yãiɛ, a ku gbɛ̃́ gbãaɔ yãio. Màaɛ lɔ, Yesu i mɔ gbɛ̃maaɔ sísiio, sema duunkɛnaɔ. Kɛ́ a ku tɔɔlɛ la, gbɛ̃́ daside i zɛwɛ̃ɛ̀o. Waiyoo gbɛ̃́piɔ! Yesu lí zɛwɛ̃ ń gbãaoo. Gu pɔ wà gì aà dilɛui, ìli zɛ weo, sema gu pɔ wà aà dìlɛu. Tó gbɛ̃́ kpé gbãsĩkpà à kà kɛkɛa, ìli we wà gɛ̀̃ ń filiao wà a asii eo, kɛ́ a ye a kɛkɛaio yãi. Bee yã mɛ́ tò gbɛ̃́ daside ye Yesu gɛ̃ ń sɔ̃ guu à ń dàa lilɛnɛ́o.

Zaseá Yeliko gbɛ̃́ɛ. Aà ɔzĩ mɛ́ ãnasaa ɔ̃asia ũ, mɛ́ ɔsinaɔ gbɛ̃zɔ̃ɔɛ, mɛ́ kpãiɛ. Ìɔ ɔ̃a sí gbɛ̃́ɔwa dɛ a lɛ́a mɔ̀ɔmɔɔ, ɔ̃ ì a kĩni kuluye a bɔ̀ɔu. Wìɔ lɛsuikɛkɛwà gãaɛ gɔɔpi, kɛ́ wa aà dɔ̃ yãvãikɛna ũ yãi.

Gɔɔewa wàlɛ a bao kpakpakɔ̃ɛ, Yesu lɛ́ mɔ́ Yeliko. Zase zɛ̀ò à wɛsi gbɛ̃́ pɔ gbɛ̃pii lɛ́ aà yã'opilɛ. Kɛ́ a dɛ gbɛ̃́ gesena ũ, ɔ̃ à dɛ̀dɛ líwa. Beewa à yè ligɔ̃n taau, àlɛ yã pɔ wàlɛ kɛ pii gwa asii guu. Aà laasoo guu à mɛ̀: Lá à kɛ̀ tò pii, Yesu ma dɔ̃o. Zase dɔ̃ kɛ́ sã pɔ vũ̀aa mɛ́ Sãdãn maa lɛ́ wɛɛlɛn a ũo.

Bila lɛ́ gɛ̃ lípi gbau tù .. tù .. tù .. tù. Ɔ̃ Kãndo gbɛ̃e zɛ̀ à wɛsɛ̀ musu à mɛ̀: Zase, pila kpakpa. À kũ̀ mà i n bɛ gbãɛ. Wá gɔ̃ gesena pɔ da ligɔ̃n taau laasookɛ̀ à mɛ̀: Ó'o! Yesu mɛ́ lɛ́ ma sisi fá! A ye gɛ́ ma bɛɛ. Nasaa! Má kɛ kpakpa mà aà dilɛ ma bɛɛ.

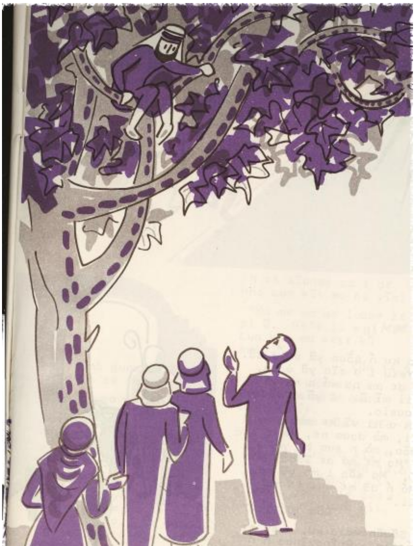

Zase a kpɛ́ zɛwɛ̃̀ ń pɔnao, ɔ̃ à gɛ̃̀ ń Yesu pɔ dɛ Lua gupua ũo. A è Yesu tɛazi. I giazi yãbɛ̃ɛ pɔ á kɛ̀ɔ yãio. Kai! Baonaɛ!

Gbɛ̃́ɔ lɛ́ aà yáalɔ, an pɔ pà, aalɛ mɛ: Yesu gɛ̀ pilai duunkɛna bɛ. Ãma i kɛɛ̀ yãe ũo.

Kua ń Yesuo Zase dɔ̃̀ sa kɛ́ kpãi'oa vãi. Pɔ pɔ ku aà wɛ́a yãa gò, aà wɛ́ kɛ̃̀ sa. À lá Lua lɛ́ a e dɔ̃̀ azĩawa sa. Tó Yesu ku we à aà duuna kɛ̃̀wào, dɔ̃ aɔ dɛ wɛ̃nade ũɛ. Lá à Yesu naaikɛ̀, a ye à a gwea lilɛ sa, ɔ̃ à mɛ̀, á fɔ̃ àɔ tɛ Yesuzi ń ɔ̃a pɔ a a kpãi'òoo, á a aizɛɛ guo kpa taasideɔwaɛ. Tó a gbɛ̃e taiinkɛ̀ɛ sɔ̃, á ɛa à a gɛ̃ɛ kpá adeww lɛɛ síiɔ̃, Yesu i gɔ̃ a Dii ũ, íɔ aà yãma za gbã.

Zase gɔ̃̀ gbɛ̃́ dafu ũ sa. Yesu aà lìlɛ, Yesu mɔ̀ gbɛ̃́ pɔ sɜ̃̀sã wɛɛlɛi à aà suabaɛ (Luku 19.1-10).

Kpelewa Yesu ò azĩa yãmusui?

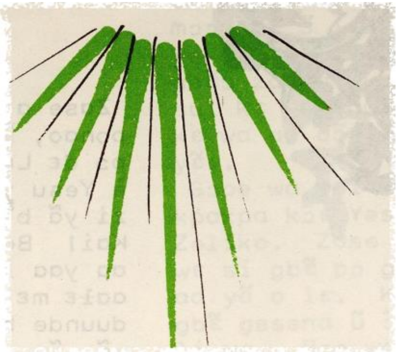

Tó Yesu lɛ́ yã'o, gbɛ̃pii ì swãsɛ aà yãi. Ì yã'onɛ́ ń ikoo, asa yã pɔ a ò ì kɛɛ. Aà yã sĩana vĩ. À a pii è Lua kĩiɛ, ɔ̃ a òwɛ̃ɛ sɔ̃. **Gbɛ̃e i yã'o lan gbɛ̃́piwa yãao** (Zãa 7.46).

Yesu ì Lua yã ń a kpala yão onɛ́. Ì luabɛ pɔ dɛ a Mae bɛ ũ yã'onɛ́. Ì gbɛ̃nazĩna yã ń yã pɔ ku ń sɔ̃ guuo o lɔ. Yesu ì azĩa yã'o lɔ. A dɛ pɔ pɔ wiɔ a nidɛ pii mi ũɛ. Ì yã'owɛ̃ɛ ń yãlɛɛũao.

Ń ye màɔ yenzi, mà dɔaanɛ, mà n dɔ̃́a, mà n suabaaa?

Mamɛ má Sãdãn Maa ũ. Sãdãn Maa ì a wɛ̃ni kpa a sãɔ yãiɛ ..... Ma sãɔ ì ma yã ma. Má ń dɔ̃ mɛ́ aaìɔ tɛmazi (Zãa 10.11, 27).

Sãdãn vãiɔ ku, nsu tɛ́ńzio. Gbɛ̃nazĩnaɔn ń ũ, aa fɔ̃ n suabao. An yã sĩana vĩo.

Ń ye ǹyɔ̃ ku ma sã kpasa guu, niɔ ku ma kaa guua?

Mamɛ má kaa lɛ́ ũ. Gbɛ̃́ pɔ gɛ̀ ma guu a aafia e (Zãa 10.9) Kpala pɔ Lua kpà gɛ̃kĩi pãle vĩo.

Ń ye mà gupunɛ, ní e ǹ zɛsɛ súsua?

Mamɛ má gupua ũ dũniaɛ, gbɛ̃́ pɔ tɛmazi aɔ ku gusiau lɔo, gupua pɔ ì ń ká wɛ̃niwa ɔ̃ aɔ vĩ (Zãa 8.12).

Tó wálɛ taa'o Yesu gupuai, a yã pɔ lí káaguo ɔlɔwɛ̃ɛ, i dɔwálɛ wà yãpi kɛ. Tó wá ku aà gupuai, wá pɔ aɔ naɛ, wíɔ aafia.

Ń ye ǹ zɛ́ sĩande pɔ ì gɛ́ńnɔ Lua kĩi sɛ́a?

Mamɛ má zɛ́pi ũ, mámɛ má sĩana ń wɛ̃nio ũ. Gbɛ̃e lí gɛ́ ma Mae kĩi ma kɛsɛ kũsaio (Zãa 14.6).

Yesu naaikɛ, níɔ wɛ̃ni pi vĩ.

Ń ye n yã ká Luagua?

Mamɛ má vɛ̃ɛ lida ũ, ámɛ á a gɔ̃naɔ ũ. Gbɛ̃́ pɔ naaa mɛ́ má naawà, ade a kãfĩakɛ maamaaɛ, asa á fɔ̃ pɔe kɛ ma saio (Zãa 15.5).

Kãfĩa bee mɛ́ yenzi ń pɔnao ń kuanao ń mɛnao ũ. Yesu mɛ́ ì bee kɛ wá guu.

Baaadeɔn gbɛ̃́ pɔ aa Lua yã mà aa kũaɔ ũ (Luku 11.28).

Wà Yesu dɔ̃̀e?

Yesu ìɔ gɛ́ wɛ̃lɛ ń wɛ̃lɛo, ìɔ yãmaakɛ. Tó à yà̃alɛ ń bilao, wìɔ pãpãwà, gbɛ̃́ daside lí aà dɔ̃o. An kĩi a dɛ lan gbɛ̃piiwaɛ.

Tó gbɛ̃eɔ aà yãmà, mɛ́ aa aà yãbɔnsaɛkɛa è, aaì o: Gbɛ̃́pi bɔkĩi adoaɛ, limaũn aà ũ, ãnabin aà ũ.

Gɔɔewa Yesu a iwaɔ là à mɛ̀: **Dé i mɛ má dɛ a ũi?** Ɔ̃ Piɛɛ wèwà: **Mɛsin n ũ, Lua bɛ̃́ɛ Nɛ.** (Mɛsi mɛ̀ Kia pɔ Lua kpà) Ɔ̃ Yesu òɛ̀: Sĩanaɛ! **I kɛ gbɛ̃nazĩna mɛ́ yã bee dànɛo, ma Mae pɔ ku musuɛ.** Za gɔɔ bee ɔ̃ Yesu lɛ́ a Yelusalɛũ gɛa piliwà a iwaɔnɛ à mɛ̀, sema à taasikɛ gbɛ̃zɔ̃ɔɔ ń sa'onkiaɔ ń Mɔizi ikoyãdanɛdeɔ ɔzĩ, aai a dɛ, í vu a gɔɔ aaɔ̃de zĩ́ (Matie 16.15-17, 21).

Kɛ́ Yesu yãpi bɔɔlɛkɛ̀ a iwaɔnɛ, gɔɔ soolo gbɛa, à Piɛɛ ń Zakio ń Zãao sɛ̀ à dɛ̀dɛńnɔ sĩ̀sĩ lɛsĩ musu. Yesu ye yãpii faaibo ń a Mae pɔ ku musuo. Tó yã aà lè, ì wabikɛwà. Tó a ye yãe sɛ́, ì wabikɛ gĩaɛ. Baa tó yã lɛ́ bɔɛ̀ maa, ì gi àɔ wabikɛɛ. À wabikɛ̀ maamaa gbɛ̃́ pɔ aa ye tɛaziɔnɛ.

Àlɛ wabikɛ tia sa taasi pɔ á kɛ ń ga pɔ lɛ́ a dão yãmusu. Kãndo gɔ̃̀ɔ aà oa lɛ́ tɛkɛ lan ĩatɛ̃wa, mɛ́ aà ulaɔ gɔ̃̀ punvlãvlã lan buawa. À kɛ̀ landɔ̃ wà zwaa pɔ lɛ́ kpá aà gawiɛ gò kãndowa.

Ɔ̃ Isailiɔ gbɛ̃zɔ̃ɔ, Mɔizi ń Ɛlia pɔ aa ku dũnia guu yãaɔ bɔ̀lɛ aa mɔ̀má. Piɛɛ ń Zakio ń Zãao aai wɛsińlɛ yãao, ãma aa ń dɔ̃́ gɔ̃̀ɔɛ. Lua a yãdilɛa mɛn kwiɔ kpà Mɔiziwa. A yã dɔ̀nguo lo? Ɛlia sɔ̃, ãnabi zɔ̃ɔɛ yãa. Bɔ́ yã aa a waaipa ń Yesuo we tiai? Aà ga pɔ kãikũ̀aanɔ yã ɔ̃ aalɛ o.

À mɔ̀ dũnia guu a wɛ̃ni kpaa yãiɛ, mɛ́ yãzɔ̃ɔpi dɛ ampii yã ũɛ. Ɔ̃ aa mà yã'oae bɔ̀ luabɛpuana guu à mɛ̀: **Gbɛ̃́ɛ beeá ma Nɛɛ. Ma aà sɛ̀, à aà yãma.**

Kãndo gɔ̃̀ɔ Mɔizi ń Ɛliao kpàgui. Ɔ̃ Yesu iwa gbɛ̃ɔn aaɔ̃piɔ i gbɛ̃e e lɔo, sema Yesu ado, Yesu pɔ dɛ gbɛ̃nazĩna ũ lan gbɛ̃piiwaɛ. Aa sì tia sa seasai dɛ yãala kɛ́ Yesuá Lua Nɛɛ (Luku 9.28-36)

Wa ye Yesuzie?

Gbɛ̃pii no! Yesu gbɛ̃́ vĩ dasi, ãma aà ibɛɛɔ dasi lɔ.

Yesu bɛ zɛ́u, aà gɛa Yelusalɛũ lɛ́n we. Wekĩi wa aà kũu a gɛ̃gɛ̃o. A dɔ̃ yã pɔ lɛ̀ a dɑ̃́. À wèi à mɔ dũnia guu gaa yãiɛ, asa màa baasio a e gbɛ̃́ɔ suabao.

Kɛ́ à kà Kukpɛ sɛ̃̀sĩpɔleu, ɔ̃ à a iwaɔ zĩ̀ gbɛ̃ɔn pla wɛ̃lɛ pɔ kalɛ ń aɛ guu à mɛ̀: Tó a ka we, á zaa'ĩn nɛ bɔlɔ e dɔa, gbɛ̃ɛ i dikpɛ yãao.

À polo mɔɔ̀. Tó gbɛ̃ɛ á lá, demɛ ò à poloi, í mɛ Dii mɛ́ ye a mɔaoi. Iwa gbɛ̃ɔn plapiɔ gɛ̀, ɔ̃ aa è lá Dii ònɛ́wa. Kɛ́ zaa'ĩnapi diiɔ mà Yesu mɛ́ yei, ɔ̃ aa tò aa tàò. Zaa'ĩnapi i kaakaakɛo.

Yesu gbɛ̃́ɔ ń ulaɔ bɔ̀bɔ aa kpàlɛ zaa'ĩnapiwa, ɔ̃ Yesu dìkpɛ. Kɛ́ à Yelusalɛũ zɛ́ pɔ pìla Kukpɛ sɛ̃̀sĩwa sɛ̀, gbɛ̃́ pɔ yeaaziɔ ń ulaɔ bɔ̀bɔ aalɛ kpalɛ zɛ́ guu aà aɛ, ɔ̃ aalɛ lɛsi ń pɔnao aalɛ mɛ̀: **Baaade Kia pɔ lɛ́ mɔ́ ń Dii tɔ́o. Aafia ku luabɛ! Wà Musude tɔbɔ!** Ãma luasisin gbɛ̃zɔ̃ɔ nɔ̀sɛ fɛ̀lɛ aa mɛ̀: Mɛtulu, gi n iwaɔnɛ. Ɔ̃ a wèmá à mɛ̀: Málɛ oɛ́, tó aa nìlɛ, gbɛɔ mɛ́ aa wiipi lɛ́.

Yelusalɛũdeɔ gì Lua Nɛzi. Aa ye dɔ̃ gbɛ̃́ pɔ Yesu dɛ a ũo, kási ìɔ oné mɔ̀ɔmɔɔɛ, ɔ̃ aa gì aafia pɔ à mɔ̀ɔ̀nɛ́ síi.

Kɛ́ Yesu Yelusalɛũ bĩ́i è kãaa, à ɔɔlɔ̀, asa a dɔ̃ kɛ́ yã'ĩaɔ mɔwà maamaaɛ, mɛ́ wa dɛɛlɛɛ.

Yesu gɛ̃̀ wɛ̃lɛu, ɔ̃ à mipɛ̀ Lua uawa gɔ̃̀ɔ. Uapi guu laatanaɔ lɛ́ pɔ lulu, aalɛ pɔ yia.

Ɔ̃ Yesu flã sɛ̀, à ń yá à ń bɔlɛ, ɔ̃ à mɛ̀: **Ma kpé aɔ dɛ luasisikpɛ ũɛ. Apiɔ sɔ̃ á kɛ̀ gbɛ̃blenaɔ tòo ũ.**

Gyãeɔ sɔ̃̀aazi, ɔ̃ à ń gbãgbã̀.

Nɛɔ lɛ́ wiilɛ aalɛ mɛ: Gbãakɛ, Davidi Bui!

Ɔ̃ gbɛ̃zɔ̃ɔpiɔ òɛ̀: Ń mà lá wàlɛ oa? Yesu wèmá à mɛ̀: **Ao! Kɛ́ Lua dà nɛfɛ̃nɛnaɔnɛ ń nɛ yɔ̃minaɔ aa a taasilɛ, i a kyokɛo le?** (Matie 21.14-16). Beewa Yesu pɔ ye Yesuziɔ dasi, ãma lagulɛdɔ aà zangudeɔ pɔ zɛa ń aà dɛaɔ ìɔ kãfĩɛ

(Luku 19.28-40).

Yesu ku ga lɛzĩa?

Yesu kaa Yelusalɛũ gbɛa, ìɔ gɛ́ Lua ua lagulɛdɔɛ. Aà ibɛɛɔ mɔ̀ aà kĩi we, aalɛ yãlalawà, aalɛ aà kpakpa, kɛ́ aa e yãdɔwà yãi, asa aa zɛ̀ò wà aà dɛɛ.

Gɛ̃amusu dikpɛ kà, ɔ̃ Yesu ń a iwaɔ gɛ̀ kpɛdiakɔ̃a musuu asii guu, aalɛ Gɛ̃amusu blɛ ble sãnu. Wɛ̃ ń wɛ̃o Yudaɔ ìɔ dikpɛpi kɛ yã pɔ kɛ̀ Mɔizi gɔɔ dɔańgu yãi, gɔɔ pɔ an dezi Isailiɔ lɛ́ zɔble Egipi kia pãsĩeɛ.

Lua Egipi nɛ yoaɔ dɛ̀dɛ pii yãa, kɛ́ à teasidanɛ́ aa a gbɛ̃́ɔ gbaɛ yãi. Lua ò Isailiɔnɛ aa sã bɔlɔ sãasaiɔ sɛ ua ń uao, aai dɛ aa a au fãfã kpɛ́ kpɛɛlɛ gĩɔwa. Sã bee mɛ́ a ga nɛ yoaɔ gbɛu. Lua mɛ̀: Tó ma aupi è, má gɛ̃álaɛ, á gaga weo, asa wà sã dɛ̀ we kɔ̀.

Gɛ̃amusu dikpɛ sãpi dɛ seela ũ Isailiɔnɛ, kɛ́ Yesu a mɔ ga gbɛ̃pii suabaa yãi.

Kɛ́ aalɛ pɔble, Yesu kaa sɛ̀, a ɛ̀'ɛ a kpà a iwaɔwa à mɛ̀: À si à só. Kɛ́ beeá ma mɛɛ.

Yesu azĩa kpà wá yãi lipãakɔ̃awa lan sã pɔ wa dɛ̀wa.

Yesu ɛ̀a vɛ̃ɛ sɛ̀ a kpàmá lɔ à mɛ̀: **À mi ápii. Kɛ́ bee sɔ̃, ma auɛ. A dɛ Lua bàa kua ń dasio au pɔ a bɔlɛa an duunakɛ̃amá yãi ũɛ.**

Yesudeɔ lí Gɛ̃amusu dikpɛ kɛo, ãma aaì yã pɔ Yesu ò kɛ, aaì blɛ pɔ wì mɛ Yesu blɛ ble. Aaìɔ bee kɛ Yesu gaa yã dɔngubɔ ũ e aà gɛ mɔò.

Kɛ́ Yesu ye ɔlɔ a gbɛ̃́ɔnɛ lá á yeńzi, ɔ̃ à fɛ̀lɛ, à savɛti sɛ̀, à í kà tau, ɔ̃ à kùlɛkulɛ an baade aɛ, à ń gbá pìpinɛ́. Aà gbɛ̃́ pɔ a dɛ ń dii ũ, à zɔblɛ̀nɛ́, ɔ̃ à mɛ̀: **Ma a taa kɛ̀ɛ́. Àliɔ kɛ lá má kɛ̀ɛ́wa.** Ásuli dɛnlawɛɛlɛo. À dɔakɔ̃lɛ dada. À laaidɔ kɔ̃ yãwa. Àɔ yekɔ̃zi lá má yeáziwa.

Yesu ò lɔ: Á gbɛ̃do a ma kpámá. Ɔ̃ aà iwaɔ do Yudasi Isaliɔti bɔ̀. A tò Setãu gɛ̃̀ a sɔ̃ guu. Yesu iwaɔ doɛ, ãma iwa bobonaɛ. A ye ɔ̃ai mɛ́ kpãiɛ. Tia sa àlɛ gɛ́ Yesu kpái aà ibɛɛɔwa ãnusu ɔwatɛ̃ baakwi yãi. Gɔɔ pɔ Yudasi bɔ̀ kpɛ́u, gwãasĩnaɛ, mɛ́ aà sɔ̃ sia lɔ (Bɔa 12.1-28, Matie 26.26-29, Zãa 13.1-35).

Kpelewa wà Yesu kw̃̀i?

Kpɛ́ pɔ aa kɔ̃kã̀aaupi guu Yesu lɛzà a iwaɔwa. Àlɛ luabɛ pɔ dɛ a Mae bɛ ũ yã'oné. A ye pɔpii sɔu àɔ maà we a iwaɔnɛ à mɛ̀:

Málɛ gɛ́ gukɛkɛiɛ́, má ɛa mà mɔ́, mí á sɛ́lɛ mà taánɔ ma kĩi (Zãa 14.3).

À ń nɔ̀sɛ nìniné lɔ à mɛ̀, á Lua Nisĩna pɔ a bɔ a Mae kĩi zĩmá Zɛnnɔde pɔ aɔ kuńnɔ gɔɔpii ũ. A gba maa pɔ dɛ azĩa aafia ũ dàné lɔ. A ye a pɔna aɔ ku ń sɔ̃ guu lɔ (Zãa 14.16, 27, 15.11).

À yãbɔnsaɛ lɛgbɛ̃̀né lɔ à mɛ̀:

Ma Mae a pɔ pɔ a a wabikɛ̀wa ń ma tɔ́o kpawá. ..... À sɔ̃dilɛ, ma zĩblè dũniawa (Zaa 16.23, 33).

Ɔ̃ Yesu wabikɛ̀ Mae Luawa aà a iwaɔ ń gbɛ̃́ pɔ aa a naaikɛ ń yãiɔ suaba, aà kaedańzi Setãu yãmusu (Zãa 17.15, 20).

Kɛ́ Yesu ń a iwaɔ dikpɛpi lɛsì aa làa, aa bɔ̀lɛ aa gɛ̀ gu pɔ wì mɛ Gɛsɛmani Kukpɛ sĩsĩpɔlɛu Yelusalɛũ saɛ. À a iwa gbɛ̃ɔn swaaɔ̃ɔ tò we, ɔ̃ à gɛ̀ aɛ ń Piɛɛo ń Zakio ń Zãao.

Yesu nɔ̀sɛ yà. A dɔ̃ kɛ́ a gagɔɔ kà. A ò a gbɛ̃ɔn aaɔ̃piɔnɛ aa itɛ̃kɛ aaɔ wabikɛ. Ɔ̃ à gɛ̀ aɛ lɔ kɛ́ àɔ ku ado.

Dɛ̃ɛ zɔ̃ɔɛ! Setãu mɔ̀ aà yɔ̃́i lɔ. Tó à fɔ̃̀ tò Yesu gì a wɛ̃ni kpái wá yãi, à yãan we. Yesu a e gbɛ̃e suaba yãa lɔo.

Yesu kùlɛ tɔɔlɛ, à mipɛ̀lɛ à mɛ̀: **Baa, ń yãpii zɛ́ vĩ, ãma ma pɔeã no, sema n pɔ**.

Ɔ̃ malaika bɔ̀ luabɛ, à mɔ̀wà à aà gbà gbãa.

Kɛ́ à ɛ̀a gɛ̀ a iwaɔ kĩi, ɔ̃ à ń lé, aalɛ i’o ń pɔsiao, kási sɔ̃ aà kpaasiaɔnɛ. Simɔ, ńlɛ i’o yɛ̃̀? Ni fɔ̃ n itɛ̃kɛ̀ baa yɔɔoa?

Yesu ɛ̀a gɛ̀ a gɛ̃n plaade, à wabikɛ̀ à mɛ̀: **Baa, to n pɔeã kɛ.** Aà iwaɔ lɛ́ i’o e tia, ɔ̃ à ɛ̀a gɛ̀ luasisii a gɛ̃n aaɔ̃de. Kɛ́ à sù, a ònɛ́: Gɔɔ kà sa. À gwa ..... À fɛlɛ wà gɛ́. Gbɛ̃́ pɔ lɛ́ ma kpamá lɛ́ mɔ́ kee.

Ɔ̃ gbɛ̃́ pɔ aa fɛ̃ndaɔ ń gɔɔ kũaɔ kà gɔ̃̀ɔ. Yudasi mɛ́ dɔaaanɛ́. Ńyɔ̃ɔ dɔ̃ kpãi wɛliwɛ aalɛ mɔ́ kṹi! Lá an gbɛ̃e Yesu dɔ̃o, ɔ̃ Yudasi mɔ̀ lɛpɛ̀ Yesuwa. Ó'o ló! Zĩbɔnkpɛde. Ɔ̃ gbɛ̃́ kĩniɔ Yesu dɔ̃̀.

Tó Yesu yei yãa, a fɔ̃ malaika zĩgɔ̃ɔ gbɛa dasidasi aa mɔ aa a suaba, ãma à zɛ̀ò à misiilɛ Luaɛ e a lɛ́waɛ. Ɔ̃ i ń gbɛao, à zɛ̀ò à a wɛ̃ni kpá. Ɔ̃ à azĩa kpàmá tɛɛɛ à mɛ̀: Mamɛ! (Maaku 14.32-42).

Bɔmɛ kɛ̀ kɛ́ wà tà ń Yesuoi?

Gbɛ̃́ pɔ aa pɔ gbãa kũapiɔ gɛ̀ ń Yesuo sa'onkia bɛ yã lalaiwà. Kpelewa aà iwaɔ kɛ̀i? Teasi Piɛɛ a tɛaaziɛ, asa a ò tia: Dii má sì mà gannɔ.

Ãma Yesu dɔ̃ kɛ́ a gbɛ̃napi gbãa vĩo, mɛ́ àlɛ azĩa naaikɛ. Za káau Yesu dɔ̀aa òɛ̀ à mɛ̀: E ko àɔ gɛ́ lɛ́ gɛ̃n plaade zui, ńyɔ̃ lelekpamazi gɛ̃n aaɔ̃.

Yesu i ɛɛtoo. Tia sa kɛ́ yã wɛ̀̃, Piɛɛ baalɛ̀. Zaki, Filipi, Toma ń gbɛ̃́ kĩniɔ, ampii aa aà tò we. Ãma Piɛɛ ye Yesuzi, ɔ̃ à ɛ̀a gɛ̀ gɛ̃̀ sa'onkiapi bɛ ua. Nɔɛ zɛdɔ̃ana aà dɔ̃̀, ɔ̃ à mɛ̀:

Gbɛ̃́ɛ bee kuaanɔɛ. Ɔ̃ Piɛɛ mɛ̀: Kai! Má aà dɔ̃o fá! Piɛɛ, mmɛ ńlɛ yã bee taa oa? Kpelewa ńyɔ̃ fɔ̃ ǹ o gɛ̃n pla, baa gɛ̃n aaɔ̃, ń sì ń Luao n mɛ̀, ń gbɛ̃́ pɔ wàlɛ a yã'opi dɔ̃o ni?

Kokokonkoo! Ko ɛ̀a lɛ́ gɛ̃n plaade zù. Yesu mà sɔ̃, ɔ̃ à lìli à Piɛɛ gwà. Ó'o! Gwaa bee Piɛɛ lɛ̀. A sãaàgu bauo. Yã pɔ Yesu òɛ̀ dɔ̀aàgu, ɔ̃ à bɔ̀, à ɔɔlɔ̀. Piɛɛ lelekpà a Diiziɛ! Yesu a aà naaikɛ lɔe? Luasisi gbɛ̃zɔ̃ɔɔ lìa sa'onkiazi, ɔ̃ à Yesu là yãpi wásawasai à mɛ̀:

Mmɛ ń Lua baaade Nɛ Mɛsi ũa? Yesu wèwà: Mamɛ má aà ũ.

Yesu ibɛɛɔ lɛ́ e ɛgɛsiaɛ, (ãma wápiɔ wá sì kɛ́ sĩanaɛ!)

Ɔ̃ aa mɛ̀: Á mà lá à dɔ̀ɛ ń Luao weó? Kpelewa a zɛòi? Ɔ̃ aa yãdìɛ̀ mpii aa mɛ̀, wà aà dɛ. Ɔ̃ wà fɛ̀lɛ wàlɛ lɛ'ikakawà, wàlɛ aà lɛlɛ ń ɔkũo, wà aà sãnkɛkɛ̀.

Ɔ̃ wà gɛ̀aanɔ Loma gbãade pɔ wì mɛ Pilati kĩi, kɛ́ aà yãdaaàla, wi aà dɛ. (Gɔɔ bee Lomadeɔ mɛ́ Yuda busu vĩ, ampiɔ mɛ́ aa gbɛ̃́dɛa zɛ́ vĩ.)

Pilati yã làlawà, ɔ̃ à mɛ̀: Mi tàae e gbɛ̃́piwao.

Baa ń beeo a tò wà aà gbɛ̃̀ ń goo, ɔ̃ sosaɔ lɛfua kpàɛ̀. Yesu nilɛ kpɛ̃́. A dɛ lan sã pɔ wàlɛ gɛ́ a kòlokpaiwa. Kɛ́ wà aà sɔ̃̀sɔ̃, i a zɔ̃́simáo (1 Piɛɛ 2.23)

Gɛ̃amusu dikpɛ gɔɔ zĩ́ pii, wì dakpɛuna mɛndo gbaɛɛ, ɔ̃ Pilati gbɛ̃́ɔ là à mɛ̀: Dé á ye mà kɛ̃́ɛ́i? Balaba yã̀, ge Yesu pɔ wì mɛ Mɛsiɛ? Balabapi sɔ̃, kpãiwɛliwɛɛ. Ɔ̃ gbɛ̃́ɔ wiilɛ̀ wà mɛ̀: Balabaɛ! Ɔ̃ Pilati ń lá à mɛ̀: Kpelewa má kɛ ń Yesuoi? Gbɛ̃pii mɛ̀: Ǹ aà paliwa. Pilati lɛ́ zɛwɛɛlɛ à aà gbaɛ, ɔ̃ Yuda gbãadeɔ wiilɛ̀ aa mɛ̀: Tó n gbɛ̃́pi gbàɛ, Sezaa gbɛ̃nan n ũo. Ɔ̃ Pilati Yesu kpàmá wà aà paliwa.

Kpelewa Yesu gài?

Wà bɔ̀ ń Yesuo Yelusalɛũ wɛ̃nkpɛ. Bila téaazi. Nɔɛɔ lɛ́ ɔɔlɔ. Báasiae lɛ́ gɛ̃ we, aà tɔ́n Simɔ, Silɛni busu gbɛ̃́ɛ, ɔ̃ sosaɔ teasidàɛ̀, à Yesu ɛ̃̀a ń lipãakɔ̃a sɛao.

Gbɛsĩsĩ pɔ wì mɛ Gɔgɔta musu ɔ̃ sosaɔ Yesu pàuliwa, aa kusa pà aà ɔɔ ń aà gbáɔwa. Wà gbɛ̃vãi gbɛ̃ɔn plaeɔ pàliwa we lɔ, ado aà ɔplaai, ado ɔzɛɛi. Yesu lipãakɔ̃a ku ń zãnguo.

Wàlɛ aà kɛ pɔɔpɔɔ dasi. Sosaɔ bàa kuo. Aa aà pɔkasaɔ kpaalɛ̀ kàlɛ, ɔ̃ aa télɛpà wa e dɔ̃ gbɛ̃́ pɔ Yesu ulatao a gɔ̃ɛ̀. Yesu gbɛ̃naɔ dasi, aalɛ aà gwa kãaa. Nɔɛɔ ku aà lí gbau ń aà da Maliamao ń aà iwaɔ do Zãao.

Yesu lɛ́ wãwãkɛ. Ãma lá ì kɛwa, gbɛ̃pãleɔ ɔ̃ à laaidɔ̀má gĩa. À dɔ̀aa wabikɛ̀ a ibɛɛɔnɛ gĩa à mɛ̀: **Baa, suuukɛ́ńnɔ, asa aa dɔ̃ lá wàlɛ kɛo.**

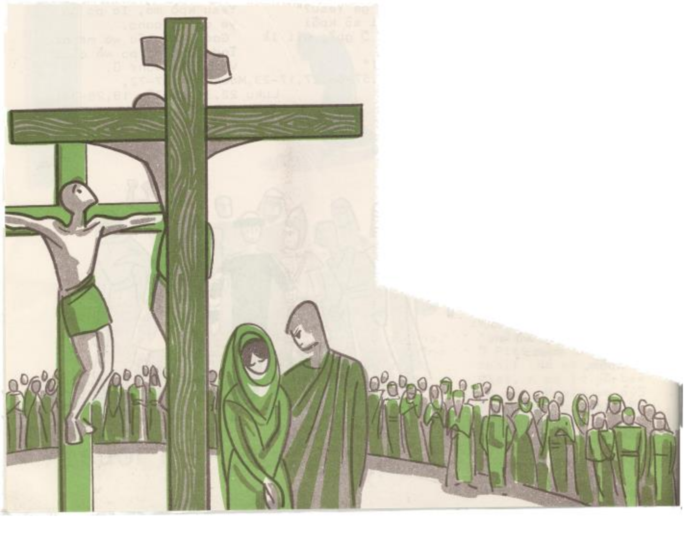

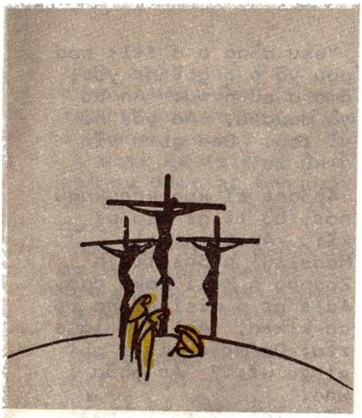

Bee gbɛa kɛ́ Yesu è kpãi wɛliwɛpiɔ do lɛ́ a naaikɛ, ɔ̃ à lɛgbɛ̃̀ɛ̀ à mɛ̀: **Za gbã ńyɔ̃ɔ kumanɔ aizãna guu.**

A gbɛa ɔ̃ à laaidɔ̀ a da ń a iwapiowa. A ò Maliamaɛ: N nɛn kɛ! Ɔ̃ à gbàsa ò Zãaɛ à mɛ̀: N dan kɛ! Za zĩbeezĩ ɔ̃ Maliama tà Zãa bɛ.

Kɛ́ ĩatɛ̃ kà minanguo gɔ̃̀ɔ, pɔ dàa. Gu siakũ̀. Wà ĩadà Yesuwa vãikɛnaɔ gɛ̃ɛ ũ ... mpi sɔ̃, ń ku ń guuɛ. Yesu kɛ̃̀ a Maewa gĩa. Bee mɛ́ ɔ̃̀ Yesuwa dɛ yãpiia. Ɔ̃ à wii gbãa lɛ̀ à mɛ̀: Ma Lua, ma Lua, àkɛa n ma to wei?

Kɛ̃a Luawa mɛ́ dɛ tɛ́ ũ zia. Yesu sì à gɛ̃ we, kɛ́ gbɛ̃́ pɔ aalɛ a naaikɛɔ su kɛ̃ Luawa lɔo yãi. Yesu lɛ́ wãwã zɔ̃ɔ kɛ, ɔ̃ à mɛ̀: Imi lɛ́ ma dɛ. Sosaɔ sao zɔ̃̀ vɛ̃ɛ kũ̀mawa aa pɛ̀ lía aa dɔ̀ɛ̀. Kɛ́ à vɛ̃ɛpi mì, à mɛ̀: A pii pà. Zĩ pɔ ma Mae dàmɛɛ má kɛ̀ má làa. À ɛ̀a wabikɛ̀ gbɛzã lɔ à mɛ̀: **Baa, malɛ ma nisĩna nanɛ n ɔzĩɛ.** Ɔ̃ à mipɛ̀lɛ à gà.

Loma gbɛ̃zɔ̃ɔ pɔ Yesu gaa è pũ̀na à mɛ̀: **Gɔ̃ɛpiá Lua Nɛɛ sĩana.**

Tia kɛ́wa gbɛ̃e baa ku ń gɛa Lua kĩi n sã auo lɔo. Lua Nɛ fĩabò ń a wɛ̃nio kɔ̀, aà au bɔ̀lɛ gɛ̃n do e gɔɔpii. Aà sabai zɛ́ pɔ ì gɛ́ Lua kĩi wɛ̃̀.

(Maaku 15.21-41, Luku 23.26-49, Zãa 1917-30)

Yesu gɔ̃̀ gɛɔ guua?

Yosɛfu Alimate gbɛ̃́ mɛ́ gɛ̀ Pilati kĩi, à wabikɛ̀wà aà a gba zɛ́ à Yesu vĩ a bɛdeɔ mia'ɛu. Ɔ̃ Pilati wèi.

Yosɛfu lɛ́ Yesu naaikɛ. ãma asii guuɛ. Ɔ̃ à gɛ̀ Yesu gɛ sɛ̀ a dà gbɛ̀'ɛ pɔ wa sɔ̀ dafu mia ũ guu. Wà gbɛ̀ gbɛ̃̀nɛ gbeembò wa tà ɛpilɛ, ɔ̃ luasisin gbɛ̃zɔ̃ɔ tò wà sosaɔ dìlɛ aaɔ miapi dɔ̃́a aa mɛ̀: Gyaũ! Wá ye aà iwaɔ mɔ aa aà gɛ sɛ́, aai mɛ à bɔ̀ gauɛo. Yesu dɔ̀aa à a bɔa gau yã'ò a iwaɔnɛ yãa kɔ̀, ãma yãpi sɛ̃̀ńgu. An pɔ yà dúuduu. Aa yãe ni vĩ lɔo. Bee gbɛa vĩa ń kṹ.

Ãsɔ̃anɛzĩ kɔɔ káaukaau nɔɛɔ bɔ̀, aalɛ gɛ́ miapi kĩi. An tɔ́ɔn kɛ: Maliama Madelɛni ń Salomɛo ń Yoanao ń Maliama Zaki dao. Aalɛ gɛ́ ń nísi gĩnana pɔ aa kɛ̀kɛo, ɔ̃ aalɛ kɔ̃ lala zɛ́u: Demɛ a mia'ɛ gbɛpi gowɛ̃ɛi? An gbãa i kao. Ó'o ló! Gbɛpi gbeemboa kɔ̀ bɛ! Vĩa sosaɔ kũ̀, aa gɔ̃̀ zɛ sɛ̃́ii. Yesu sɔ̃ bɛ! A ku we lɔo. Mia gɔ̃̀ da giiɛ! Ɔ̃ Lua malaika pɔ ula pua daa yã'ò nɔɛpiɔnɛ à mɛ̀:

Ásu to í wãa ká á pɔao. Yesu Nazalɛti pɔ wa pàliwa ɔ̃ álɛ wɛɛlɛo lò? À vù. A gu pɔ wà aà dìlɛu èa? A ku lao. À tá, í o aà iwaɔnɛ. Ń pɔna zɔ̃ɔ aa baalɛ̀ gɛ yãbɔnsaɛpi oiné. Ãma Yesu iwaɔ i yãpi sio. Aalɛ e ĩana kà nɔɛpiɔwaɛ.

Maliama Madelɛni ɛ̀a mia kĩi ado, àlɛ ɔɔlɔ à mɛ̀: Mákĩi wà ma Dii dìlɛu mɔɔ? Ɔ̃ Yesu bɔ̀ à mɔ̀wà, ãma Maliama lɛ́ e

kaadeɛ. À aà tɔ́ sì à mɛ̀: Maliama! Ɔ̃ à aà dɔ̃̀. Pɔna ma we.

Bee gbɛa à bɔ̀ mɔ̀ Piɛɛwa ado. Màa Piɛɛ dɔ̃̀ kɛ́ Yesu suuukɛ̀anɔ, à ɛ̀a a naaikɛ̀ lɔ.

A oosi, kɛ́ Keleopa ń a gbɛ̃nao lɛ́ gɛ́ wɛ̃lɛ pɔ wì mɛ Ɛmausi, ɔ̃ Yesu ń lɛ́ zɛ́ guu.

Gɔɔ doũpi zɛ̃́ gwãasĩna aà iwaɔ kãaaa Yelusalɛũ kpɛ́ guu mpii, ãma Toma kuńnɔo, ɔ̃ Yesu bɔ̀ mɔ̀má. Kɛ́ Toma mà, à mɛ̀: À suɛ! À yãpi tó! Mi si kɛ́ Yesu bɛ̃́ɛo. Tó mi kusa gbɛ e aà ɔ guu ma ɔtona pɛ̀uo, má síо.

Kɛ́ ãsɔ̃anɛna sù, Yesu bɔ̀ mɔ̀má lɔ. Ɔ̃ à sɔ̃̀ Tomazi a òɛ̀: **Ǹ n ɔtona pɛ ma ɔ guu la ǹ gwa.** Ɔ̃ sea pɔ Toma kɛ̀ sɑ̃̀alɛ, a seakɛ bau lɔo. À pũ̀na à mɛ̀: **Ma Dii, ma Lua! Ɔ̃ Yesu òɛ̀: Baaadeɔn gbɛ̃́ pɔ aa yãpi sì ma esaiɔ ũ.**

Bee gbɛa à azĩa ɔlɔ̀ wá gbɛ̃́ɔnɛ kɛ́ aa kãaaa gudoũ, aa dɛ gbɛ̃ɔn ɔaa pla ń basɔɔla (1Kɔlɛni 15.6).

Yesu mɛ adoa tia sa ń mɛ pɔ a vĩ gɔɔ pɔ i gaoo. A fɔ̃ gɛ̃ kpɛ́u zɛwɛ̃sai fɛnɛntiwɛ̃sai. Mɛ̀ dafuɛ. Mɛpi a ga lɔo. Gbɛ̃́ pɔ aalɛ Yesu naaikɛɔ aaɔ mɛ bee taa vĩ gɔɔewa.

Kia pɔ ku yãaɔ gàga pii, mɛ́ tia pɔɔ ga lɔɛ. Yesu ado mɛ́ a fɔ̃ o: **Ma ga, ɔ̃ má ku kɛ́, mɛ́ máɔ ku gɔɔpiiɛ** (Ziayã 1.18).

(Matie 28.1-10, Zãa 20.11-29)

Má Yesu tàui?

Yesu yã pɔ a Mae òɛ à kɛ dũniau kɛ̀ a lὰa. Tia sa a ɛa ta a Mae kĩi, i oɛ̀: Ma zĩ pɔ ń dàmɛɛ kɛ̀ má lὰa. E aàɔ gé kɛ̃́i a iwaɔwa, à a bɔɔlɛkɛ̀nɛ́. Daalɛa Mɔizi láwa e à gɛ̀ pɛ̀ ãnabiɔ pɔwa pii, Yesu yã pɔ kɛ̃a Lua yãu azĩa yãmusu bɔɔlɛkɛ̀nɛ́ pii. Ɔ̃ à mɛ̀: **Gɛ ǹ o ma gbɛ̃́ɔnɛ, málɛ tá ma Mae ń ń Maeo kĩi, ma Lua ń ń Luao kĩi** (Zãa 20.17).

Yesu bɔa mia guu gbɛa gɔɔ bla à a iwaɔ sɛ̀ gɛ̀ńnɔ Kukpɛ sĩ̀sĩpɔlɛu e Bɛtani pɔ ku Yelusalɛũ gukpɛ oi. Yudasi kuńnɔ lɔo. Aà bɔa a dii kpɛ gbɛa, à gɔ̃̀ ń dendɔ̃mɛɛo, ɔ̃ à ã́nusu ɔwatɛ̃ baakwipi sɔ̀aanɛ́, ɔ̃ à gɛ̀ azĩa lòo à gà.

Kɛ́ Yesu yã'ò a iwaɔnɛ a lὰa, ɔ̃ à ɔsɛ̀ à baaadàńgu. A gbɛa à fɛ̀lɛ tà luabɛ e à gɛ̀ sã̀alɛ ń wɛ́wa lounaa guu. Malaika gbɛ̃ɔn plaɔ bɔ̀ mɔ̀má, ɔ̃ aa mɛ̀: **Galile busudeɔ, akɛa á zɛa àlɛ musu gwai? Yesu pɔ Lua aà bɔ̀ á guu à tàò a kĩipi, a ɛa mɔ́, lá á è àlɛ tá weɛwa** (Zĩnaɔ 1.11).

Ń pɔnao Yesu iwaɔ ɛ̀a sù Yelusalɛũ. Aa dɔ̃ kɛ́ ń Dii i ta àɔ ku we gɔɔpii no. Aa dɔ̃ kɛ́ à a ɛa mɔa lɛgbɛ̃̀nɛ́. Ampii aa ɛ̀a tà Yelusalɛũ kpɛ́ pɔ aaì kɔ̃kãaakɛu. Wekĩi aaìɔ luasisiu kɔ̃sɔ̃kɔ̃sɔ̃, aalɛ Lua Nisĩna pɔ Yesu mɛ̀ á zĩmá dã́.

Kɛ́ Yesu kà luabɛ, yã kpele mɛ́ kɛ̀i? Wà gbãakpàaazi ń pɔnao, wàlɛ lɛsi. Dikpɛ sà bílibiliɛ!

À bĩibɔlɛɔ wɛ̃wɛ̃, à gbà ziɔ wɛ̃wɛ̃, Kia gawide gɛ̃. Demɛ Kia gawidepi ũi? Dii Zĩgɔ̃de mɛ́ Kia gawidepi ũ (Soũ 24.9-10).

Bɔ́ Yesu lɛ́ kɛ tia a Mae Lua bɛi? Àlɛ zɔ̃lɛkĩi kɛkɛwɛ̃ɛ lá à a lɛgbɛ̃̀waɛ, kɛ́ gu pɔ á kuu, gɔɔewa wáɔ kuaanɔ we sɔ̃. Zɔ̃lɛa Lua kiblekilau aà ɔplaai, ìɔ wabikɛwɛ̃ɛ. Tó wa wá duuna awakpà, ge tó wa wabikɛ̀ Luawa, Yesu ì oɛ̀: Baa, kɛ́ ma au bɔ̀lɛ an duuna kɛ̃amá yãi, to a yã dɔngu.

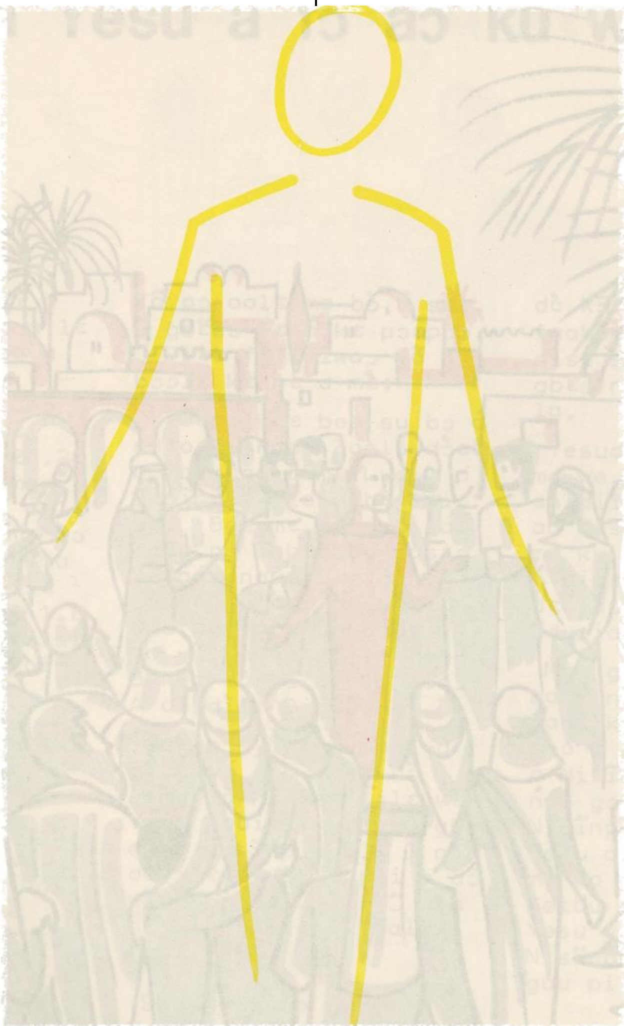

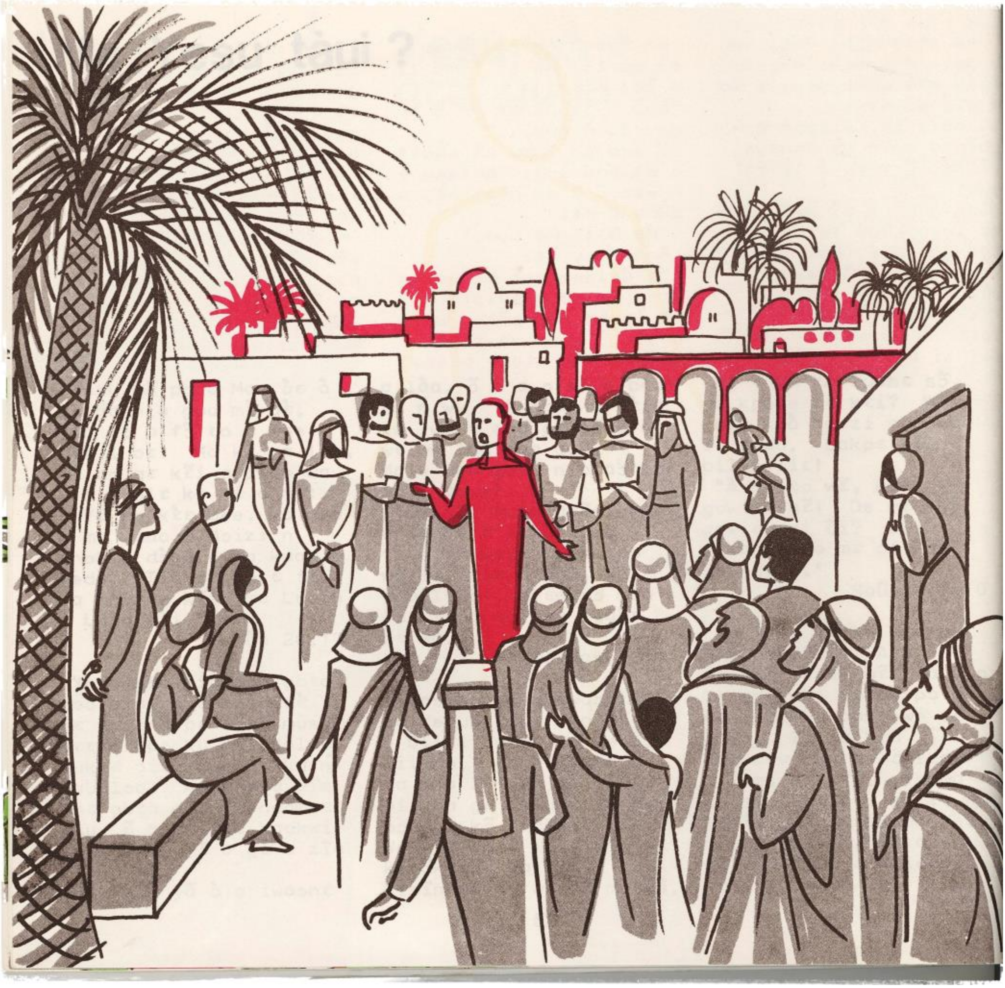

Yesu kɛ̃ a iwaɔwa à tà luabɛ. Ãma à lɛgbɛ̃nɛ́ à mɛ̀, á ń tó ńtɛ̃ɛo. À ma, máɔ kuánɔ gɔɔpiiɛ e dũnia gɛ laaò. (Matie 28.20) Tó ma ta Lua kĩi, má Lua Nisĩna pɔ ma a lɛgbɛ̃ɛ́ zĩwá. Ɔ̃mɛ aɔ dɛ ma gɛ̃ɛ ũ. **Tó Lua Nisĩna dìɛ́, á gbãa'e, íɔ dɛ ma seeladeɔ ũ ..... e à gɛ pɛò dũnialɛwa** (Zĩnaɔ 1.8). Yesu iwaɔ ìɔ luasisi sãnu Yelusalɛũ, aalɛ gba maapi dɛ̃́.

Yesu aɔ kuwanɔ kpelewa lɔ ni?

Aa kà gbɛ̃ɔn basoolo taawa. Nɔɛɔ ku ń guu ń Yesu dãunaɔ ń aà da Maliamao.

Gɔɔ kwi gbɛa Kãndo gɔ̃̀ɔ Lua Nisĩna dìnɛ́. Wegɔ̃ɔ ń pɔna zɔ̃ɔo aalɛ yãbɔnsaɛ pɔ Lua kɛ̀ kpawakɛ lá à a nɛ zĩ̀ dũniau.

Pãteko dikpɛgɔɔzĩɛ. Gbɛ̃́ɔ bɔ̀ gupiiu dasidasi wà mɔ̀ Yelusalɛũ dikpɛkɛi. Yã pɔ aalɛ ma bɔ̀ ń saɛ, ɔ̃ gbɛ̃ɛɔ lɛ́ Yesu iwapiɔ kɛ̀ pɔɔpɔɔ. Ɔ̃ Piɛɛ fɛ̀lɛ à a gbɛ̃́ɔ yã bɔɔlɛkɛ̀nɛ́ à mɛ̀: **Ãnabi Yoɛli dɔ̀aa à yãɛ bee ò à mɛ̀, Lua mɛ̀: Gɔɔgbɛzãzĩ má a Nisĩna pisi gbɛ̃piiwa.**

Bee kɛ̀ gbã sa. Yesu pɔ dabudabuɔ kɛ̀ dasi á guu, ɔ̃ a aà pàliwa, àɔ dɔ̃ kɛ́ Lua aà bɔ̀ gau. À aà vù à aà sɛ̀ à tàaanɔ a kĩi. A zɔ̃lɛa Lua ɔplaai, asa à aà dìlɛ Dii ũ, Mɛsi ũɛ.

Kɛ́ aa yãpi mà, à ń sɔ̃ zɔ̃̀, ɔ̃ aa Piɛɛ ń zĩna kĩniɔ là aa mɛ̀: Gbɛ̃́ɔ, wá sɛ́ kpelewa ni? Ɔ̃ Piɛɛ ònɛ́: Á baade nɔsɛlilɛ, í da'ilɛkɛ ń Yesu Kilisi tɔ́o, á duuna i kɛ̃wá, í Lua Nisĩna sí gba ũ. Ɔ̃ gbɛ̃́ pɔ aa aà yã sìɔ da'ilɛkɛ̀. Zĩbeezĩ ɔ̃ wà kɛ̃̀fĩ ń guu gbɛ̃ɔn ɔaa gɛ̃o (3000).

Lá gu lɛ́ dɔ aaìɔ kɔ̃kãaa Lua ua ń lɛdoũo, aaìɔ Dii blɛ ble kɔ̃ bɛ, aaìɔ pɔble ń pɔnao ń nɔsɛmɛndoo. Yesudeɔ tɔ́ guu Yesu tɔ́ ma we. Wì Yesudeɔ sisi an Dii tɔ́waɛ. Gbɛ̃́ pɔ aa Yesu dìlɛ ń sɔ̃ guuɔá Lua daɛɔnɛ. Lua ń dílɛ a nɛɔ ũ, mɛ́ aa dɛ vĩiɔ ń dãunaɔ ũ dũnia guu piiɛ.

Màa gbã lɔ gbɛ̃́ pɔ aa nɔsɛlìlɛ aa Yesu naaikɛ̀ɔ, Lua ì ń duuna kɛ̃má, ì ń gba a Nisĩna. Yesu kuńnɔ gɔɔpii ń a Nisĩnapi gbãao.

Màa Yesu aizɛɛ pii ku ń ɔzĩ, mɛ́ aa gbãa vĩ aa zĩble Setãuwa. Lua Nisĩna gbãa ɔ̃ Yesudeɔ ì Yesu yã'oò gbɛ̃́ɔnɛ dũnia guu pii (Zĩnaɔ 2.1-47).

Kpelewa yãpi a midɛi?

Yesu mɛ̀ á ɛa mɔ lɔ. Lua zĩnaɔ Yesu ɛa mɔa pi yã'ò mpii. Malaikaɔ a yã'ò lɔ zĩ́ pɔ à fɛ̀lɛ tà luabɛ. Lá gudɔa zia sea vĩo, màa a dɛ ń Yesu ɛa mɔao. Ɔ̃mɛ a ɛa mɔ azĩa, gbɛ̃pii a wɛsiaàlɛ. (Zia yã 1.7) Zĩbeezĩ aɔ lɛ̀ fùa kpaa lɔo, aɔ dɛ gawide ũɛ. Yudaɔ aa aà dɔ̃ gbɛ̃́ pɔ Lua a lɛgbɛ̃̀nɛ́ ãnabiɔ láɔ guu ũ, aai aà naaikɛ sa. (Zakali 12.10) Yesu aɔ dɛ dũnia kia ũ. Gbãn nò, zian nò, Yesu a mɔ́. A a lɛzàwá à mɛ̀: **Gbɛ̃e a gɔɔ ge a zaa dɔ̃o ... A yãi apiɔ sɔ̃, à to á sɔu àɔ maa**. (Matie 24.36, 44)

Setãu dɔ̃ kɛ́ gɔɔ sà zɔ̃ɔpi lɛ́ sɔ̃kɔ̃i. A dɔ̃ kɛ́ gɔɔ i gɔ̃ɛ bila lɔo, ɔ̃ aà za fɛ̃a. Baade lɛ́ yãpi e gbã. Gɔɔewa a iko zɔ̃ɔ kpa gbɛ̃nazĩnaewa, gbɛ̃́pi a Yesu dada, a dabudabu bɔnsaɛɔ kɛ dasi. Aɔ dɛ Kilisi ibɛɛ ũɛ. A zɛwɛɛlɛ kɛ́ gbɛ̃pii misiilɛɛ landɔ̃ Luan a ũwa. Gbɛ̃́ pɔ aa Yesu dɔ̃o mɛ́ aa ye Lua yã sĩanazioɔ tɛ Kilisi ɛgɛnapizi (2 Tɛsalonideɔ 2.8-10).

Ayãmɛto laaika! Itɛ̃kɛ! Nsu go Yesuwao. Lá a dɛ pii, ǹyɔ̃ naai vĩɛ̀. Sɔ̃dilɛ! Gɔɔ lɛ́ mɔ́ kɛ́ Setãu ń a iwaɔ aa fɔ̃ ĩada gbɛ̃ewa lɔo. Gɔɔ pɔ Lua dìlɛ, tó à kà kyáukyau, Yesu a ɛa mɔ́, gbɛ̃́ pɔ dɛ aà pɔ ũɔ i gɛ́ daiaàlɛ ĩana guu. Aaɔ mɛ̀ dafu vĩ, aai kpalableaanɔ (1 Tɛsalonideɔ 4.13-18).

Kɛ́ Yesu gɛ̃̀ Yelusalɛũ dia zaa'ĩna kpɛ - a yã dɔngua? - gbɛ̃́ɔ lɛ́ lɛsi, aalɛ ɔ̃wã bila guu ń pɔnao. Gɔɔ pɔ Yesu ɛ̀a mɔ̀ lɔ kia ũ, màa wa gbãakpaaazi dasi. Ń ye ǹyɔ̃ ku gbɛ̃́piɔ guuo lɛ́?

Gbɛ̃pii a bɔ gauɛ, Lua i yãkpalɛkɛńnɔ. A zãwào, asa a yãkpalɛkɛ a zɛ́waɛ. Gbɛ̃́ pɔ wi ń tɔ́ kɛ̃́ aizãna taala guuoɔ aaɔ kɛ̃awàɛ gɔɔpii.

Lua a musu ń tɔɔlɛo kɛ dafu. A pɔpii kɛ dafu. Pɔ pɔ Setãu ɔ̃ɔkpàɔ pii, Lua a ɛa kɛkɛ sa̋asã. Lua aɔ ku ń gbɛ̃nazĩnaɔ lá a kuńnɔ yãa Edɛni swalu guuwa. Ga aɔ ku we lɔo. Ɔɔlɔ aɔ ku we lɔo. Taasi aɔ ku we lɔo. Ãma wa vãikɛnae gba zɛ́ aàɔ ku Lua kĩio.

Busu ń busuo Yesude pɔ aa ku za Yesu zĩ daalɛgɔɔɔ pii aa aizãnable luabɛ gupuau ń gawio ń pɔnao. Aa wɛsi Lualɛ ń aà Nɛ Yesuo, aaiɔ misiilɛnɛ́ aaiɔ zĩkɛnɛ́ gɔɔpii (Zia yã 20.11-15, 21.1-8, 22.1-5).

Beewa yã pɔ taalaɛ bee dàu a sìuwɛ̃ɛ midɛa na dɛ a daalɛkĩila. Yãpiá faai yã no.

Sĩanaɛ!

À kũ̀ gbɛ̃pii àɔ dɔ̃!

Kpelewa má sɛ́ yãpi musui?

Yesu yã maaɛ bee kà à n lilɛ. Lua a fɔ̃ yãpii kɛnɛ dafu tia gɔ̀ɔ̃. Mpi, lá ń dɛɛ̀wa, Lua yenzi gu pɔ ń kuu. A bee ɔlɔ̀nɛ wásawasa kɛ́ à a Nɛ Yesu zĩ̀ n suabaiɛ. Lua ye ǹyɔ̃ ku a daɛɔ guu gɔɔpiiɛ.

* Yesu naaikɛ

N nɛblè Yesudeɔ guun nò, ge ni bleuon nò, a gɔɔ i ka baade piiɛ à zɛ ń Yesu yão ge a zɛòo. Pɔ pɔ ń yei sɛ n wɛ̃ni bɔa maa yãi. Nzĩa yãɛ. Ma Yesu yã bɔɔlɛkènɛ, kɛ́ ǹ e ǹ aà naaikɛ sɔ̃. Lua naaikɛa ì bɔ baonapi maà guuɛ.

Gbɛ̃́ pɔ zɛ̀aanɔ aa aà naaikɛ̀ɔ sɔ̃, à ń gbá zɛ́ aa gɔ̃̀ Lua nɛɔ ũ.

Wabiɛ bee kɛ Luawa: - Dii, ma n saabukɛ̀, kɛ́ n mɔ n ma suabà. Ma zɛnnɔɛ. Ń n au pɔ bɔ̀lɛ gbãao, ma duuna kɛ̃a, ní sɔ̃̀ dafu damɛɛ. Ma n saabukɛ̀, kɛ́ n ma kɛ Lua nɛ ũ. Ma gba gbãa mà tɛnzi ń n Nisĩna gbãao. Tó wà fɛnɛnti wɛ̃̀, gupua ì gɛ̃ kpɛ́uɛ. Màa lɔ tó gbɛ̃́ a sɔ̃ wɛ̃̀ Yesuɛ, aà gɛ̃a ade guu fɛ̃a vĩo.

Tó gbɛ̃́ ma yã'o mà, mɛ́ à zɛwɛ̃̀mɛɛ, má gɛ̃ mà pɔbleaanɔ, i blemanɔ. Beewa aà Nisĩna a to ǹ dɔ̃ wásawasa seasai kɛ́ ń wɛ̃ni láasai vĩ, mɛ́ n tɔ́ kɛ̃a aizãna taala guu.

Tɔɔ, bee gbɛa sa bɛ? Ńyɔ̃ naa Yesuwa, ńyɔ̃ wɛ̃ni dafu è. Tó n n gbɛ̃na dìlɛ aà gɔɔ pla kɛ n bɛ, niɔ kuaanɔɛ. Ni faaiboaanɔ maamaa, ni swãkpa aà yãi lɔ, kɛ́ ń yeaazi yãi. Niɔ ye aà pɔ àɔ nama, mɛ́ aà gbɛ̃́ɔ gɔ̃̀ n gbɛ̃́ɔ ũɛ. A yã mɛ́ tò, tó n Yesu gbà zɛ́ à gɛ̃̀ n sɔ̃u

* Faaiboaaanɔ dada

Luasisia dada kɛ́wa:

- Dii saaukpa yãpii musu.
- Awakpaɛ̀ yãvãi pɔ ń kɛ̀ musu.
- Pɔ pɔ ń yei pii, ǹ a wabikɛwà.

Yã mɛn aaɔ̃piɔ dɛ lan kili mɛn aaɔ̃ɔwaɛ. Tó ńlɛ zĩkɛò za kɔɔkɔɔ e oosi, a pɔna zɔ̃ɔ zɛwɛ̃nɛ.

* Laaidɔ aà yãwa

Lua yãeɔ ku taalaɛ bee guu, ãma a pãleɔ ku à kũ̀ ǹyɔ̃ dɔ̃ lɔɛ.

- Yesu baona láɔ mɛn síiɔ̃ɛ. Yã pɔ Yesu kɛ̀ɔ ku ń guu. Aà iwa gbɛ̃ɔn síiɔ̃ pɔ wì mɛ Matie ń Maakuo ń Lukuo ń Zãao aamɛ lápiɔ yã dàu aa sìu, an baade ń a láo. Daalɛ ń a mɛn doo, ǹ a kyokɛ.

- Lua bàakuańnɔ gbɛzã taala. Zĩnaɔ yãkɛaɔ ku we ń lá pɔ an gbɛ̃eɔ kɛ̃̀ Yesudeɔnɛɔ.

- Bibeli bṹu. Lua bàakuańnɔ káau ń a gbɛzão ku we. A dɛ lá pɔ Lua kɛ̃̀wɛ̃ɛ ũɛ. A guu à yã pɔ dɛ wàɔ dɔ̃ òuwɛ̃ɛ pii.

* Lua pɔeã wɛɛlɛ

Ń n zĩa gbãao ńyɔ̃ fɔ̃ ǹ Lua pɔeã kɛo. Kyale a fɔ̃ fɛlɛ ń azĩao à gémɛɛ gu pɔ má yeio. Ãma tó má kpà, a fɔ̃ ma dɔ̀ɔ sɛɛ. Màa lɔ Yesu pɔ ku n guu ń a Nisĩna gbãao a fɔ̃ dɔnlɛ ǹ yã pɔ ì ka Luagu kɛ.

Mapi má ku lɔo, Kilisi mɛ́ ku ma guu (Galatiɔ 2.20).

Yesuá n Diiɛ, sema aàɔ n vĩ. Oɛ̀ kɛ́wa: Dii, má ye mà azĩa pɔeã kɛo, sema n pɔ.

Setãu a gi àɔ n yɔ̃ɛ. Giɛ̀, i baasinɛ (Zaki 4.7).

Tó à n fu zĩewa sɔ̃, nsu to n kúsu kwɛ́ bauo, asa bee a gí n leio. Kɛ kpakpa, ɛa ǹ su Yesuwa, i suuukɛnnɔ, a dɔnlɛ ǹ awakpa gbɛ̃́ pɔ n taaekɛ̀ɛ̀piɛ. Tó a zɛ́ ku sɔ̃, ní ɛa ǹ vãipi kɛkɛ.

Tó wa wá duunaɔ ò, Lua naai vĩ, ì yãkɛ a zɛ́wa, a wá duunapiɔ kɛ̃wá, i yãvãi wolowá pii (1 Zãa 1.9).

* Na Yesudeɔwa

Tó wà yaamiɔna bɔ̀ tɛ́ guu wa dìlɛ ado, ì gaɛ. Ayãmɛto tó a zɛ́ ku, wɛɛlɛ ǹ gɛ̃ Yesudeɔ guu.

Wásu pãkpa wá kɔ̃kãaakɛai lá gbɛ̃eɔ ì kɛwao. (Ɛbɛluɔ 10.25) Kua ń guu ńyɔ̃ Dii yãma, ńyɔ̃ aà taasilɛ, ńyɔ̃ dada lá ńyɔ̃ zĩkɛɛ̀, ńyɔ̃ kɛ aà seelade ũ. Tó Yesudeɔ ku gu pɔ ń kuuo, Yesu a dɔnlɛ ń a Nisĩna gbãao ǹ yãpiɔ kɛ ndo. A n gba zɛ́ ǹyɔ̃ dɛɛ gbɛ̃́ naaide ũ. Nsu ǹ vĩakɛ ǹ

mɛ, ńyɔ̃ fu Yesuwaɛo. Ɔ̃mɛ n kũa. Ǹ nzĩa naɛ̀ a ɔzĩ. A lɛgbɛ̃̀né à mɛ̀: **Gbɛ̃e a ń bɔ ma ɔzĩo** (Zãa 10.28).